ئۇيغۇر خەلق قوشاقلىرى

5

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئۇيغۇر خەلق قوشاقلىرى
(5)

توپلىغۇچى: مويدىن سايىت

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

مەسئۇل مۇھەررىرى: ماخمۇتجان ئىسلام

ئۇيغۇر خەلق قوشاقلىرى (5)

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھەر ئازاتلىق كوچا №306)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى
فورماتى: 1092 × 787 مم 1/32 باسما تاۋىقى: 4.375
1983 - يىل 7 - ئاي 1 - نەشرى
1984 - يىل 2 - ئاي 1 - بېسىلىشى
كىتاب نومۇرى: M10098·784
تىراژى: 1—10,300
باھاسى: 0.24 يۈەن

نەشرىياتتىن

بۇ توپلامغا لوپنۇر رايونىدىن توپلانغان قوشاقلار كىرگۈزۈلدى.

لوپنۇر خەلقى قوشاققا باي. ئۇلارنىڭ قوشاقلىرى مەزمۇنى جەھەتتىن باشقا ئۇيغۇر رايونلىرىدىكى قوشاقلاردىن كوپ پەرقلەنمىسىمۇ، تۈزۈلۈشى جەھەتتىن ئوزىگە خاس ئالاھىدىلىكلەرگە ئىگە. ئەسلى لوپنۇر قوشاقلىرىنىڭ يەتتە بوغۇمدىن تۈزۈلگەنلىرىنىڭ بىر كۇبلىتى ئالتە مىسرا، ئون بىر بوغۇمدىن تۈزۈلگەنلىرىنىڭ بىر كۇبلىتى تۆت مىسرا بولىدۇ. باشقا ئۇيغۇر رايونلىرىدىكىدەك ئون ئۈچ بوغۇملۇق (بىرىنچى مىسراسى سەككىز، ئىككىنچى مىسراسى بەش بوغۇملۇق) ياكى بىرىنچى ۋە ئىككىنچى مىسرالىرى قوشۇلۇپ ئون بەش بوغۇمدىن تۈزۈلگەن قوشاق شەكىللىرى لوپنۇردا كورۈلمەيدۇ. ئەگەر مۇنداق ئەھۋال كېيىنكى ۋاقىتلاردا ئازدۇر-كوپتۇر يۈز بەرگەن دېيىلسە، بۇ لوپنۇر خەلقىنىڭ ئەتراپتىكى ئۇيغۇرلار بىلەن بولغان ئالاقىسىنىڭ قويۇقلاشقانلىقىنىڭ نەتىجىسى بولۇشى مۇمكىن.

لوپنۇر خەلق قوشاقلىرىنىڭ يەنە بىر خۇسۇسىيىتى شۇكى، ئون بىر بوغۇمدىن تۈزۈلگەنلىرىنىڭ بىرىنچى مىسراسى يەتتە بوغۇم بولۇپ كېلىشىمۇ مۇمكىن. ئۇنىڭدىن باشقا، ئۇلاپ ئېيتىلغان قوشاقلاردا بىرىنچى كۇبلىتىنىڭ ئاخىرقى مىسراسىنىڭ ئىككىنچى كۇبلىتىنىڭ باش مىسراسى مەزمۇنى جەھەتتىن تەكرارلىنىشىمۇ لوپنۇر قوشاقلىرىدىكى بىر ئالا-

ھىدىلىك ھىساپلىنىدۇ.

بۇ قوشاقلار ئەسلىدە لوپنۇر شىۋىسىنىڭ فونتىك خۇسۇسىيەتلىرىنى مۇمكىن قەدەر ئەينەن ئەكس ئەتتۈرۈش يولى بىلەن خاتىرىلەنگەن. بىز بۇ قېتىم توپلامغا بېرىشتە تىل تەتقىقاتىنىمۇ كۆزدە تۇتۇپ تۆۋەندىكى بىرقانچە ئۇسۇلنى قوللاندۇق:

(1) ئەدەبىي تىلنىڭ تەلەپپۇز قائىدىلىرى بويىچە ئۆزگەرتىلگەندە ۋەزىن ۋە قاپىيىلىرىدە چوڭ ئۆزگىرىش بولۇپ كەتمەيدىغان قوشاقلار مەزمۇنىنى ساقلىغان ھالدا ئەدەبىي تىلنىڭ نورمىسىغا بويى سۇندۇرۇپ بېرىلدى.

(2) ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىدىكى سوزۇق تاۋۇش بىلەن ئاياقلاشقان سۆزدىن كېيىن سوزۇق تاۋۇش بىلەن باشلانغان سۆز كەلسە، ئالدىنقى سۆزنىڭ ئاخىرقى بوغۇمىدىكى سوزۇق تاۋۇشنىڭ جانلىق تەلەپپۇزدا تاشلىنىش ھادىسىسى لوپنۇر شىۋىسىدىمۇ بار. لېكىن لوپنۇر خەلقى كۆپلىگەن قوشاقلاردا بۇ ھادىسىدىن قوشاقنىڭ بوغۇمىنى ئىخچاملاش ئۇسۇلى سۈپىتىدە پايدىلىنىدۇ. بىز مۇنداق ئەھۋالدا ھەر ئىككىلا سۆزنى مورفولوگىك پرىنسىپ بويىچە بەردۇق. ئەگەر مۇنداق سۆزلەر كەلگەن مىسرالارنىڭ بوغۇمى يۇقۇرقى ئۆلچەملەردىن ئېشىپ كەتكەن بولسا، مۇشۇ قائىدە بويىچە ئالدىنقى سۆزنىڭ ئاخىرقى بوغۇمىدىكى سوزۇق تاۋۇش تاشلاپ ئوقۇلسا، بوغۇم ئېشىپ كەتمەيدۇ.

(3) لوپنۇر تىلىغىلا خاس بولغان سۆزلەر، گىراماتىك شەكىللەر ياكى ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىدا كۆپ قوللىنىلمايدىغان سۆزلەرگە، يەرناملىرىغا قىسقىچە ئىزاھات بېرىلدى.

بۇ توپلامغا يولداش مىرسۇلتان ئوسمان، غەنىزات غەيۇرانى توپلىغان قوشاقلاردىنمۇ بىر قىسمى بېرىلدى.

مۇندەرىجە

تارىخىي ـ ئىجتىمائىي قوشاقلار 1
هازا ـ ماتەم قوشاقلىرى 20
مۇھەببەت قوشاقلىرى 25

تارىخىي ـ ئىجتىمائىي قوشاقلار

1

ئەجەپمۇ توختامايدۇ،
بۇ قويلارنىڭ ئاياغى.
باشىمىزغا چۈشەدۇ،
زالىم باينىڭ تاياغى.
بۇ جاھاندا يوق ئىكەن،
زالىملىقنىڭ سوراغى.

قوساغىمغا ئاش بەرمەي،
كوزلەرىمدىن ياش ئاقىپ.
جانىم ئاتام يۇرۇيدۇ،
ئارالدا كولنۇ باقىپ *.

* تۇرلۇك گېوگىرافىك ئوزگىرىش ـ ھادىسىلەر سەۋەۋىدىن تارىم ۋە ئۇنىڭ تارماق ئېقىملىرى بىر ئىزدا مۇقىم بولماي يوتكىلىپ تۇرغانلىغى ھەم قۇم، بوران ئاپەتلىرى دىخانچىلىقنىڭ مۇقىملىغىغا چوڭ تەسىر قىلىپ، خەلقلەر تۇرمۇشىدا بېلىق، ياۋايى ھايۋان، يېكەن، ئۇجۇر (يېكەن يىلتىزى)، ئۇجۇل (يېكەن پوپىگى) ئاساسىي ئوزۇقلۇق بولۇپ قالغان. مۇشۇنداق تەبىي ئوزۇقنى قوغلىشىپ، بىر ئائىلە بىر كولنى ئىگەللىگەن. كېيىنچە كول (سۇ) بەگلىگى يولغا قويۇلۇپ، بۇنداق باشقۇرۇش شەكلى خېلى ئۇزاق داۋام قىلغان ـــ رەتلىگۈچىدىن.

بايلارغا ئۇرغۇزادۇ،
دۇشمەنلەر بىزنى چاقىپ.

جاڭگالدا قويلار باقىپ،
غارىپلىق ماڭا يەتتى.
مەن بارىپ كىمگە ئەيتەي،
باي زۇلمۇ ئاشىپ كەتتى.
قولىدا پۇللۇ يوقۇ،
جان ئاتام ساتىۋەتتى.

بىزما رەھمەت ئوقۇيمىز،
ھالىمىزغا يەتكەنگە.
بايلار قاتتىق ئۇرادۇ،
قوي قايرالىپ كەتكەنگە.
بۇما مىنى سازايىم،
ئىشلەيمەن دەپ كەلگەنگە.

بۇ قويلار ياتىۋالدى،
جاھانلار پاتقاق ئۇچۇن.
خۇدايىم بەرگەن ئىكەن،
بۇ بايلار پىخسىق ئۇچۇن.
مەنما ساڭا ساتىلغان،
تۇرمۇشۇم قاتتىق ئۇچۇن.

زالىم مەنى ئۇرادۇ،
كالاغا بانە قىلىپ.

بىر كۈن كەچكىچە تۇردۇم،
خۇداغا ناله قىلىپ.
خۇدايىم قوشامۇدۇ،
سىز بىلەن بىلله قىلىپ.

بىر چاڭگال تالقان يىسەم،
بىر كېچە ئېسىپ قويۇپ.
ئەل قاتارى بولماسام①،
بويۇمغا سوغ سۇ قۇيۇپ.
ئاتامغا نىمه دەيتتى،
ئاغدۇڭگە كومۇپ قويۇپ.

گۈلمەمنى ② سالىپ قويدۇم،
دەريادەكى ئاقىشقا.
خۇدايىم بۇيرۇپتىكەن،
باي قويۇنۇ باقىشقا.
جانىم ئاتا قۇل قىلىپ،
ساتىۋەتتىڭ نىمىشقا.

قوساغىمنى ئاچىغا
ماڭسام پۇتۇم ئېشىلىپ،
مېنىڭ كاللام تېشىلدى،
بىر پاخلانى كام چىقىپ.
بايلاردىن ئايرىۋالغىن،
جان ئاتا بېرى كېلىپ.

① بۇ مىسرانىڭ مەنىسى: ھۇشۇمغا كەلمىسەم.
② گۈلمە — بېلىق تۇتىدىغان تور (بۇ سوز موڭغۇلچە).

زالىملىق ئەجەپ ئۆتتى،
مەن بەلىمنى باغلايمەن.
باينى ئازاپلارىغا
مەن ئەمدى چىدامايمەن.
چىراغىم جانىم ئاتا،
گەپىڭنى تىڭشامايمەن.

قۇل، چاكارلار گۇناسىز
كېتەدىكەن ئاتىلىپ.
قولىدا پۇلۇ يوقچۇن
باي-بەگلەرگە ساتىلىپ.
پۇلغا ساتىپ ئالدىم دەپ،
قىلماغان ئازاپ قىلىپ.

بىر ياخشى خاتۇن ئالسام،
ئىشلەگەن پۇلۇم بىلەن؛
قارا كوڭۇل زالىم باي،
ئايىردى زۇلۇم بىلەن.
بۇ جاڭگال-باياۋاندا،
يۇرۇيمەن كىمسىم بىلەن.

سىنى كوڭلۇك توق ئىكەن،
ئىككى قىزىك تۇل ئۇچۇن.
سەھەردە كاپشىپ قوپۇپ،
ئالدىڭدا قوي، پۇل ئۇچۇن.

مەن ساڭا گەپ قىلمادىم،
خۇدا بەرگەن قۇل ئۇچۇن*

ئۇيگە كەلسەم يوق ئىكەن،
قايان كەتتىڭ ھەمرايىم.
خۇدايىمغا يەتمەپتۇ،
مېنى يىغلىغان ئاھىم.
قارا كوڭۇل زالىم باي
كوزدىن يوتسە ئىلاھىم.

ياز بويۇ پىچان ئوردۇم،
مىڭدىن بىرىنى خىللاپ.
بىر ياخشى گەپلەرى يوق،
ھەمىشە مەنى تىللاپ.
كېچە-كۇندۇز زارلادىم،
مەن خۇدايىمغا يىغلاپ.

كېچە-كۇندۇزلەپ باقسام
شۇ قويلار يەنە ئارۇق.

*ئاتىسى تەرىپىدىن بايغا سېتىۋېتىلگەن بىر بالا قۇل دادىسىنى كورگىسى كېلىپ، ئۇيىگە بېرىپ كېلىشنى سورىغاندا، باي "قۇل-چاكارمۇ ئۇيىگە بارامدۇ" دەپ جاۋاپ بەرگەن. بۇ قوشاق باينىڭ شۇ جاۋاۋىغا قارىتا توقۇلغان. ئالدىنقى ئىككى مىسراسىنىڭ مەنىسى: سېنىڭ (باينىڭ) بالا-ۋاقىلىرىڭ ئۇيىدە بولغاچقا، ئوزەڭ خاتىرجەم، كوڭلۇڭ توق، مېنى دادام ساڭا سېتىۋەتكەندىن كېيىن، كوڭلى قانچە يېرىمدۇ، سەن بۇنى بىلەمسەن؟!

يىلدىن يىلغا كىيىشىم
پۇتۇمدا شىرى چارۇق.
جاننى قىيناپ ئاغرىيدۇ،
ئۇنىڭ سالام① دەكى يارۇق.

تورتىنچى ئاي پەسلى بولدۇ،
يەردىن چىققان گەنجەسى.②
قويۇڭنۇ تولا باقىپ،
زۇلۇم تارتقان بەندەسى.
بىر يۇدۇم يىغاچ بەرسەم،
تىللاپ كەتتى يەڭگەسى.

ئويدە يالغۇز ئۇخلاماي،
قاراپ ياتتىم ئاسمانغا.
باي ئايلاسى خوش بولدى،
مېنى باغلاپ ئۇرغانغا.
مېنى چاققان سەن ئايلام،
قارامتۇرلۇق③ئوسمانغا.

چاقىشتۇردۇڭ ئەرنىڭگە،
كىرمەسەم مەن گەپىڭگە.
تاشنى تاڭغىسى كەلمەدى،
گوھەر ئوخشاش تەنىمگە.

---

① سالا ــ پۇتنىڭ بارماقلىرى.
② گەنجە ــ يېڭى كوك ئوت.
③ قارامتۇر ــ قارا كوڭۇل،زالىم، قارام.

خۇدا ئۇزى گۇۋادۇر،
سىنىڭ بۇزۇق پەيلىڭگە.

تورۇۋالدى قويلارنى،
قوزلارى ياتىۋالىپ.
جانىمغا بالا بولدۇ،
بىر قويى ئولۇپ قالىپ.
قويۇنۇ باقتۇسۇنلا
پۇلۇغا ساتىۋالىپ.

مەنى هايداپ چىقاردى،
ئىزىمغا ئادەم سالىپ.
ئاراڭلاردا مەن قالىپ،
جانىم كەتتى قىينالىپ.
بەش يىل باقتىم قويۇڭنۇ،
ياندىم قۇرۇق قول قالىپ.

هايدىسامما ماڭمايدۇ.
زالىم باينىڭ كالاسى.
كوز ئۇچۇڭنۇ سالىپ قوي،
بىزمۇ ئادەم بالاسى.
قۇلاغىڭغا كىرمەمدۇ،
مەن يېتىمنىڭ يىغاسى.

چاكارلار چولدە قالدى،
ئىككى مىڭ قوينۇ باقىپ.

كېسەل ئاتام يىغلايدۇ،
ئازۇغى يوق ئاچ ياتىپ.
سالدار قوينى مەن باقاي،
توختى بايغالا قاتىپ.

ئوچاقتا نان كومەي دەپ،
چاناپ قويدۇم پىيازنى.
ھەممەلەسى يەكلەيدۇ،
مەن بىر يىتىم نىيازنى.
خۇدا ئوزى ئەدەپلەر،
شاڭيۇ ئوغلى قوتازنى.

باش ئاقسۇپا① ئىچىدە.
ئۇزۇن ئىسلام باي ئىكەن.
بەش ئوغلىنى ئىچىدە.
كەنجەسى ئالغاي ئىكەن.
بىرەرسىگە نان بەرسە،
ياندۇرۇپ كېتەدىكەن.

تولا ماڭىپ يىرتىلدى،
ئوتۇگۇمنى باشلىغى.
بۇ بايلارغا ئاش بولغان،
ئودەكلەرنىڭ تاشلىغى②

① ئاقسوپا — جاي ئىسمى.

② بۇرۇن بايلار "ئىشتەينى ئاچىدۇ" دەپ دائىم ئودەكنىڭ تاشلىغىنى يەيدىكەن.

بايغا ئىشلەپ ئۇتەمدۇ،
يىتىم باللا ياشلىغى.

ئۇمرۇمگە ئوغا بولدى،
ئىسلام تازىنىڭ يايلاغى.
قوساقتا سانجىق سالدى،
بەرگەن سوغ سۇ، قايناغى.
تاغ بوپ باستى باشىمدىن،
بەرگەن قوتۇر ئوغلاغى.

چوڭ سوزلەمە ئىسلام تاز،
بىرنى قويسام ياتۇرسەن.
هالالى يوق مالىڭنىڭ،
قايسى كۇنگە قالۇرسەن.
بۇنداق قىلغان ئىشىڭنى
قىيامەتتە تاتۇرسەن.

ئىلە* قىلسا ساقايماي،
ئىشەكلەرنىڭ ياغىرى.
بايلارغا گوش بولادۇ،
جەگرەنلەرنىڭ جىگەرى.
قانچە يىخسىقلىق قىلساڭ،
تۇگەپ كىتەر ئاخىرى.

ئىككى يۇزجىلىك بۇغدايغا
ساۋۇر بۇقانى ئالىپ؛

* ئىلە ـــ داۋالاش، سەۋەپ قىلىش.

ئارقاسىدىن ئەرگەشىپ،
ئارقا تاغلارغا بارىپ؛
كىچىلەپ يول ماڭىپتۇ،
بىر ئىزنى ئايلانىپ.

ساۋۇر باينى ئوسمان باي،
دەسسەتىپتۇ تۇزاققا.
ئاش بىرىپتۇ بۇقا دەپ،
تۇغۇلماغان توپاققا.
نەپسى تويماس ساۋۇرباي،
ئىلىنىپتۇ قىلتاققا.

بىر تەڭگىگە سەي ئالدىم،
بەش تەڭگىگە پىنتوزا.
ساڭا نىمە دەز كەتتى،
شاڭيۇ غالچىسى مۇسا.
سەن شاڭيۇڭغا ئىشەنسەڭ،
مەن غىرىپ يىتىم قوزا.

موسا دوغا سەن بولساڭ،
جەگرەن يىگىت مەنىكەن.
ئات تەپكەنگە هار ئەمەس،
ئېشەك تەپكەن هار ئىكەن.
بۇ ئادەمخور زاماندا،
مەندەك يىتىم خار ئىكەن.

☆ ☆

ھېچنىمە بىلىنمەيدۇ،
ساق تۇرۇدۇ تاشىدا.
غارىپ بولۇپ يىغلادىم،
ئىگىز تاغنى باشىدا.
بىرگادا تاش بارمىدۇ،
ئوگەي ئانام باغرىدا.

ياخشى ئادەم بالاسى،
ھەممە ئىشقا ئىتىملىق①
ماڭا ئەجەپ بىلىندى،
ئاناسى يوق يېتىملىق.
ئەجەپ كۈنۈم توگۈمەي،
يەنە ساتتى بىر يىللىق.

ھەجەپمۇ چىقادىكەن،
قارا گۈلنىڭ رەڭگى.
خاتۇن ئالىپ بەرگەنگە
بۇ ئايلامنىڭ تىرەڭگى ②.
بەرگەن جاننىڭنى ئالىپ،
تاشلاۋەتكىن كىنەڭنى③.

① ئىتىملىق ــ يارامىلىق.
*② تىرەڭگى ــ كورەڭگى؛ مىننەت، تاپا ـ تەنە.
③ كىنە ــ ئۆچ، ئاداۋەت، غۇم بۇ ئىككى مىسرادا خۇداغا
كىنايە.

ماگدۇرغالى قويمايدۇ،
كوزلەرىمگە ياش تولۇپ.
ھەمرايىمدىن ئايرىدى،
زالىم سالدار باش بولۇپ.
مەن قالدىم دەرت ــ ئەلەمدە.
يۈرەگىمگە قان تولۇپ.

چوڭ ئاكاما بىچارە،
يىرتىلىپتۇ جۇۋاسى.
ئەجەپمۇ ئۇششۇق ئىكەن،
سالدار باينىڭ بالاسى.
قوشنىلارىم ئايتىڭلار،
بارمۇ دەردىم داۋاسى.

دەردىمىزنى جىڭلاساق،
ھەممەڭلاردىن ئاشادۇ.
مەن بۇ يەردە زۇلۇمدا،
بايلار ئويدە ياتادۇ.
مەن خۇداغا يىغلايمەن،
كوزۇمدىن ياش تاشادۇ.

☆ ☆

يۇرتىنىڭ خەلقى جەم بولۇپ،
زاھىر موللىنى قويدى.
تومۇر شايىۇ دەستىدىن،
ئورۇق، ئاجىزلار تويدى.

بەگنى كورسە مولالامۇ،
ساتىدىكەن ئىمانىنى.
چوڭ موللىسى مېھماندا،
قاراباستى ئىمامنى.

☆ ☆

باي زورلايدۇ نان ياق دەپ،
تاۋى كەتكەن تونۇرغا.
"جىنىنىڭ قەستى شاپتۇلدا"،
مېنى قەستلەپ ئۇپۇرغا.

ئۇستى قارلىق ئىگىز تاغدا!
تۇرغانىمنى كوردۇڭلارمۇ.
بىگىم ئاتلىق، مەن پىيادە،
بارغانىمنى كوردۇڭلارمۇ.

☆ ☆

مالىم كوپەيسۇن دىسەڭ،
ئەپەندەڭدىن دوگا ئال.
مىلىك سەردىنى ئۇتتۇرغان،
ھاشىم شاڭيۇغا ئوگال.

داۋۇت باي كېتىپ قاپتۇ،
توڭ سويماسىنى غاجاپ.

ھاشىم شاكىيۇ تىللاپتۇ،
تاۋاكاچىنى قاغاپ.

ئۆزىنى بەگ سانايدۇ
چوڭ مەلىدە ئالى① باي.
دۆمبەمنى ياغىر قىلغان
ئاياقتىكى سالى باي.

شۆنچە كالا ئىچىدە،
تاغىل ئۆينىڭ ئىزى زور.
ماڭالمايدۇ ئالچاڭلاپ،
سالى باينىڭ قىزى زور②.

☆ ☆

ئىككى تۇققان يات بولۇپ،
ماڭىپ كەتتى داۋاغا.
شۇ غېرىپ ئاخماق نادان،
قالماغىدى بالاغا.

ئەرزىڭ بولسا بەش پۇللۇق،
قەرز ئېلىپ بار ئون تەڭگە.
سورامايدۇ بولمىسا،
ئۆزەڭ يەيسەن دەرەڭگە.

①ئالى—ئېلى (لوپنۇردا "ئېلى" ئىسمىنى "ئالى" دەپ تەلەپپۇز قىلىدۇ).
② زور — زورىخان.

2

ئىنجۇلارمۇ ①كېلىپتۇ،
قۇرۇلۇشتىن ②ئېرىققا③.
ئۇلارغامۇ چارە يوق،
دۇبەندەكى④ يارلىققا.
ماشەنجاڭنىڭ زورلىغى⑤
بىزنى قويدى خارلىققا.

هاشارغا ئالىپ كەلدى،
هوكۇمەتنى يارلىغى.
بىزگە غەم، زۇلۇم بولدى،
ماشەنجاڭنىڭ بارلىغى.
كۇن ئالماققا تەس بولدى،
بۇ زاماننىڭ تارلىغى.

ئالتە شوئار خېتى بار،
هوكۇمەتنى يوللۇرۇ.
شەنجاڭ ئاتا قويۇپ بەر،

① ئىنجۇ — ئىنژېنېر.
② قۇرۇلۇش — شىنىڭ دەۋرىدىكى قۇرۇلۇش نازارىتى.
③ ئېرىققا — ئېرىق-ئۇستەڭ چېپىشقا دىگەن مەنىدە.
④ دۇبەن — شىنىڭ دۇبەن، يەنى شىنىڭ شىسەي.
⑤ ماشەنجاڭ — 1941 - 1942 - يىللىرى لوپنۇرغا هاكىم بولغان ماۋۇت ئېلاجى.

ئالتىنچى ئاي ئۇنلۇرۇ.
ھاشاچىلار يىغلايدۇ،
مەيدىسىدە قوللۇرۇ①.

مۇرەنگە② ھاشار چىقىپ،
ماڭا بولغان بۇ ئۇلۇم.
ئىزىمغا ئادەم بەرسەم،
قولۇمدا بولسا پۇلۇم.
مەن ئەمدى قانداق قىلاي
باشىمغا كەلدى زۇلۇم.

باشتىنلا سۇ كەلمەگەچ،
دەريالار قاپتۇ قۇرۇق.
ئەسەنگە كوكلەيدۇ،
بۇ يىلقى سالغان ئۇرۇق.
ماڭا نىمە چارە بار،
بەگلەردىن كەلگەن بۇيرۇق.

بۇندا قىمار بولماس ئىدى،
ماڭا كەلگەن ئىرادە.

---

①ئوما ۋاقتى بولۇپ قىلىپ، پۇتۇن ھاشاچىلار بۇغدايلىرىنى ئورۇۋېلىپ كېلىشكە قەرەللىك رۇخسەت قىلىشىنى يىغلاپ تۇرۇپ ئىلتىجا قىلغان.

②مۇرەن—جاي ئىسمى (بۇ، موڭغۇلچە سوز بولۇپ، مەنىسى: ئېقىن، دەريا). 1942 - يىلى لوپنۇر، چارقىلىق، كورلا ۋە قارا شەھەرلەردىن ئون مىڭ كىشىلىك ھاشارچى كونا چارقىلىق يولىغا ئىشلەشكە مەجبۇرىي ھەيدىلىپ كېلىنگەن.

ئىشەگىم ئولۇپ قالىپ،
چولدە قالدىم پىيادە.
ئىزلەپ ھېچ تاپالمادىم،
قېرىنداشلارىم نەدە.

ماڭسامۇ تۈگىمەيدۇ،
بۇ مۇرەننىڭ سايلارى.
قۇملار قىزىپ چوغ بولدى،
يازنىڭ تومۇز ئايلارى.
بىرگە بۇ ھاشار سالغان،
يۇرتنىڭ زالىم بايلارى.

ئون بىرىنچى ئاينى ئونۇ،
پىلان تۈزۈپ قۇرۇلغان.
تىكەنلىكنىڭ بېرىسى،
يۇلۇشەنگە بۇيرۇلغان.
ئوسمان چوجاڭ باش بولۇپ،
ئاراقۇمغا ① گۆڭ قىلغان②.

ئوسمان چۇجاڭ باش بولۇپ.
گۆڭ قىلىپ ئاراقۇمغا؛

① ئاراقۇم — جاي ئىسمى.

② گۆڭ — فەنگۆڭ (قايتا ئىشلەش)؛ يول قۇرۇلۇش پىلانى بويىچە پۈتكەن بولسىمۇ، تەلەپكە لايىق ئەمەس، دەپ پۈتۈپ بولغان يولنى ئورنىنى بىكار قىلىپ، باشقىدىن ئىشلەتكەن. بۇ مىسرا شۇنىڭغا قارىتىلغان.

هاشارچىلار يىغلايدۇ،
چىدىماستىن زۇلۇمغا.
بۇ چامنى پۈتكۈزەيلى،
ئاز قالدى تىرىلغۇغا.

× ×

ماڭساما يېتەلمەيمەن،
مۆرەن دىگەن يېرىگە.
ئارتسام كوتىرەلمىدى،
ئون بىر كوينى بېلىمگە①.
تاغلار ئۈنۈپ توسسىكەن،
بۇ مۆرەننىڭ شەرىگە.

توخسۇندىن سەپەر سالىپ②،
ماڭغان يۇرتۇم ئۈرۈمچى.

---

① هاشارچىلاردىن بىرسى بىر ئىشەكنى شۇ ۋاقىتتىكى پۇلىدا 11 كويغا كىراغا ئېلىپ مىنگەن. لېكىن ئىشەك يېرىم يولغا كەلمەيلا ئادەمنى كوتىرەلمەي يېتىۋالغان... "كوتىرەلمەي 11 كوينى بېلىمگە" دىگەن مىسرا ئەنە شۇنىڭغا قارىتىلغان.

② ئەنگلىيىلىك دوكتۇر ئاۋرىل ستەيىن 1930 - يىللاردا لوپنۇردا ئارخىولوگىك تەكشۈرۈش قىلىپ قايتىشىدا بىر- نەچچە ئادەمنى ئۈرۈمچىگە توگە ھەيدەش - يېتىلەشكە كىراكەش- لىككە ياللىغان. يۇقارقى بىر كۇبلىت قوشاقنى ياللانغۇچىلارنىڭ بىرى سالتاك قاسىم دىگەن كىشى توقىغان (سالتاك قاسىم تو- قۇغان قوشاقلار كوپ بولۇپ، ھازىرچە قولىمىزغا چۈشكىنى

دۇربۇن بىلەن قارسام،
يارىم شۇندا كورۇندى.
كورمەسەم چىدالمايمەن،
كورۇپ كوڭلۇم سۇيۇندى.

يۇقارقى بىر كۇبلىت). ئاۋرىل ستەيىن ئۇيغۇر تىلىدا راۋان سوزلىگەچكە، لوپنۇر خەلقى ئۇنى «ئايدىن تورە» دەپ ئاتىغان.

هازا ـ ماتەم قوشاقلىرى

تۇۋەندىكى ئون كۇبلىت قوشاق دەسلەپكى توقۇلۇشىدا 3، 2 كۇبلىت بولغان بولسىمۇ، كېيىنكى كىشىلەر شۇ خىلدىكى هازا ـ ماتەم قوشاقلىرىنى توقۇغاندا، ئۆزىنىڭكىنى بۇرۇنقىسىغا ئۇلاپ توقۇپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، بىر ئومۇرتىقىلىق بىر پۈتۈن شېئىري گەۋدىنى شەكىللەندۈرگەن.

— رەتلىگۈچىدىن

بىر يىل بولدى كەلمەدىڭ ئانا يېنىپ،
كېچە ـ كۈندۈز يىغلايدۇ غېرىپ بالاڭ.
سېنى يالغۇز قالدى دەپ كەلدىم يوقلاپ،
جانىم ئانا غېرىپ هالىمغا قاراڭ.

چىرايىمغا قاراپ باقىڭ ئويغۇنۇپ،
كېچە ـ كۈندۈز يۈرۈيمەن تولغۇنۇپ.
بۇ دۇنيادا يېتەرىم يوق هالىمغا،
تۇگەپ كەتتىم هىجىلدەك قورۇلۇپ.

جانىم ئانا ئورنۇڭدىن قوپقان بولساڭ،
چىرايىمغا بىر قاراپ باققان بولساڭ.

غېرىپ كوڭلۈم ئاچلىپ كۆلۈپ كەتسە،
دەرۋازاڭدىن بىر قاراپ يانغان بولساڭ.

جانىم ئانا بۇ دۇنيادا مەن غېرىپ،
يىگىرمە ئالتە ياشىمدا سەندىن ئايرىلىپ.
خىيال بىلەن يىلى ئۆتتى ئۆمرۈمنىڭ،
يولدا قالغان سامان ئوخشاش سارغىيىپ.

يىغلىما دەپ تەسەللى بەردىلەر ماڭا،
يۈرەك ـ باغرىم چىدامايدىكەن ساڭا.
مەن يىغلاماي كىم يىغلاسۇن جان ئانا،
يېتىم بولۇپ بېشىم ئوچۇق قالدى مانا.

ئانا كەتتىڭ قارىماي مەن يېتىمگە،
خۇدايتالا يەتكۈزگەي نىيىتىمگە.
بىلدىم ئەمدى كۈن چۈشكەندە بېشىمغا،
سەن ھاياتتا يەتمەيتمەن قەدرىڭگە.

دولتىڭدىن ئايرىلدى ئەزىز بالاڭ،
كېچە ـ كۈندۈز خىيالدا بولدۇم ساراڭ.
بەرگەن سۈتۈڭ ھەققى قالدى بوينۇمدا،
ئۆلۈمىڭنى ئۆزىتالماي ئاجىز بالاڭ.

تاشتىن قاتتىق كەلدى ماڭا كەمبەغەللىك،
ئانا تاپالمادىم ساڭا بىر كېپەنلىك.
ئارزۇلىغان يەرلىگىڭدە ياتالمادىڭ،
ياتقان يېرىڭ بولدى ئاخىر شۇ تىكەنلىك.

تىكەنلىككە تىكەن دەسسەپ يالاڭ كەلدىم،
ھەمرايىم يوق غېرىپ يالغۇز يىغلاپ كەلدىم.
بىر يىل بولدى سەن بۇ ياقتا ياتقىلى،
غېرىپ كۆڭلۈم بىلەن سېنى يوقلاپ كەلدىم.

كەتكەن ئىكەن ئاتام مېنى ساڭا تاشلاپ،
جانىم ئانا كەتتىڭ مېنى كىمگە تاشلاپ.
بۇ دۇنيادا ئۆتەرمەنمۇ غېرىپ بولۇپ،
يېتىملىكتە كۆڭلۈم كۆلمەي يىغلاپ-قاخشاپ.

☆ ☆

دەرت بىلەن ئۆلۈپ كەتتىڭ جانىم ئانا.
سەن كېتىپ ئالتە بالاڭ نەدە قالا.
بالا تۇغۇپ دولىتىنى كۆرمەدىڭ،
قادىر خۇدا جايىڭنى جەننەت قىلا.

قادىر خۇدا جايىڭنى جەننەت قىلا،
بىز يېتىمنى قايسى كۈن-كويغا سالا.
بىز يېتىمنىڭ تىلەگىنى قوبۇل قىلسا،
بېھىشتىكى ھورلەرگە ھەمرا قىلا.

يېتىملىكتە بېشىمىز ئەجەپ قاتتى،
بارچە دەرتنى مېھرىبان ئانام تارتتى.
ئالتە يېتىم قوزىسىنى باققىلى،
چاكارلىققا ئۆزىنى بايغا ساتتى.

دەردى يوق ئويناپدىكەن بىلىق سۇدا،
باللارغا تۇبرۇك ئىكەن ئاتا ـ ئانا.
خەق قولىدا يۇرۇپدىمىز سوقۇلۇپ،
خۇدايىمغا نىمە قىلدۇق ئالتە بالا!

☆ ☆

قوينۇڭنو ئاچ، يىنىڭدا ياتادىمەن،
ئەرگە تەگمەي بالامنى باقادىمەن.
خىيال قىلسام بۇ دەرتكە نىمە چارە،
ناخشا ئايتىپ كوڭلۇمنى ئاچادىمەن.*

☆ ☆

قىلۇدىن شامال كەلسە،
مەن ئانامنى سورايمەن.
كەلۇرمۇ دەپ ئانامنى،
يولغا چىقىپ قارايمەن.

يىغلادىم مەن يىغلادىم،
قارا كوزۇم تولغىچە.
نىمىشقىمۇ تۇققانسەن،
يىتىملىككە قويغىچە.

* يۇقۇرقى بىر كۇبلىت قوشاقنى يولدىشى ئولۇپ كىتىپ، بىر بالا بىلەن تۇل قالغان ياش بىر ئايال ئۇزىنىڭ يولدىشىغا سىغىنىپ ۋە سادىقلىغىنى بىلدۇرۇپ توقىغان.

مەن ئەمدى قانداق چىداي،
يانىڭىزغا بارغىچە.
جۈپتۈگارىم تىللىسا،
ئازار كەلدى كوڭلۈمگە.

ئانامنى دەپ يىغلايمەن،
يىغام تولا ئىچىدە.
مەن ئانامدىن ئايرىلىپ،
راھىتىم يوق ئويۈمدە.

يازغى بۇغداي مايسا بولدى،
كۈزگى بۇغداي نەدە بار؟
جان چىقار ھالەتكە يەتتى،
جان ئانا سەن نەدە بار؟!

ئاتام ئوگەي، ئانام ئوگەي،
بالام دىمەيدۇلا مېنى.
شۇ كۈندە ئولۇپ كەتسەم،
يامان دىمەيدۇلا مېنى.

مۇھەببەت قوشاقلىرى

1

مېڭىپ ـ مېڭىپ يېتەلمەدىم تارىمغا،
قانداق چىداي قىزىلگۈلدەك يارىمغا.
كېچىلەردە ئويغۇ كەلمەس كوزۇمگە،
قىزىلگۈلۇم سەن يەتكەندە يادىمغا.

ئىسسىق ئومرۇم ئوتۇپ كەتتى تارىم، دەپ،
كۆندە ـ كۆندە نالە قىلىپ يارىم، دەپ.
مېنىڭ بىلەن بولسا ئويىنار خىيالىڭ،
ئەزان چىللاپ ئات قويغىن خان ئايىم، دەپ.

ئاي گۈلۈمنىڭ بويى زىلۋا، مەجنۇن تالدەك،
گەپ ـ سوزلىرى شېكەر بىلەن ناۋاتتەك.
بۇ مەلدە ئوخشىمايدۇ ھېچكىمگە،
كۆيىقاپتا تۇغۇلغان پەرىزاتتەك.

كېتەدىمەن ئايگۈلۈمنىڭ قاشىغا،
ئاپتاپ چاقسا سايە بولاي باشىغا.

بولاي دەيمەن ئايگۈلۈمنىڭ ياغلىقى،
دەرت ـ پىراقتا كوزدىن ئاققان ياشىغا.

ھەسرىتىمنى ئېيتاي دەيمەن ئۆزۈڭگە،
تىل تەگمەسۇن قاشىڭ بىلەن كوزۇڭگە.
قىزىلگۈلۈم ئوخشىمايسەن ھىچكىمگە،
مەن ئوخشاتتىم سىنى پەرى ـ ھور گۈلگە.

دەردىڭىزدە يۈرەگىم بولدى پارە،
تورغاي خانىم كويۈككە نىمە چارە.
بىر سىنى دەپ مۇڭ توشتى يۈرەگىمگە،
مەھەللەڭدە باشىمغا بولغىن سايە.

قاچانغىچە يۈرسەن سايە بولۇپ،
ئۇخلاپ قالسام چۇشۇمدە پەيدا بولۇپ.
بۇ كەمگىچە مەن سەنى بىلمەپتىمەن،
سىنىڭ ئۆزۈڭ ھور قىزلاردىن تۇغۇلۇپ.

ئاتا ـ ئاناڭ ھور قىزلارنىڭ ئۇرۇغى،
سىنى كورمەي كىمنىڭ كىلۇر ئۇيقۇسى.
بۇ قوشۇقنى سىز يارىمغا چىقاردىم،
بىلىپ قالغىن يەتتىنچى ئاينىڭ ئوتتۇزى.

چىشىڭنىڭ ئاقلىغى دۇرى ـ دارادۇر،
لىۋىڭنىڭ تاتلىغى تىلنى يارادۇر.
قاشلىرىڭ قازى بولۇپ يۈرتنى سورادۇر،
كىرپىگىڭ جادۇ بولۇپ جاننى ئالادۇر.

چىراق ئوخشاش يۈرۈيدىكەن تەن - بويۈك،
ياراشىپتۇ تۇرقادىن كەيگەن تونۇك.
چاكار قىلىپ خىزمەتكە ئالار بولساك،
ئۆلگۈچەمدە توشۇيمەن ئوتۇن سۈيۈك.

تولۇن ئايغا ئوخشايدىكەن چىرايىڭ،
نىمە ئىكەن مەن بىلمەيمەن خىيالىڭ.
بۇ ئالەمدە ئەرزىمىنى سورامايدۇ،
قىيامەتكە باقى قالسۇن داۋايىم.

كۆلۈشلىرىڭ بۇلبۇل ئوخشاش قاقاقلاپ،
يۈرۈگۈمنى ھەجەپ سىقتى قاماقلاپ.
باغرىڭ تاشمۇ، سەن يۈرۈيسەن قاراماي،
قىزىلگۈلۈم يۈرۈيمەن سىنى ساقلاپ.

قارغا بولۇپ ئىشىگىڭدە غاقتاسام،
كېچىلەردە مەن ئورنۇمدا ياتماسام.
بۇ يىل مۇندا مىنىڭ ئىشىم تەس بولدى،
ئىزلەپ بارىپ مەن يارىمنى تاپماسام.

ئىزلەپ بارىپ مەن يارىمنى تاپالماي،
سۇلار ئىچىپ كويەك ئوتنى باسالماي،
قايتار بولدۇم مەن يۇرتۇمغا ئارماندا،
باغرى تاشتىن بىر ئاغىز سوز ئالالماي.

باغدا كاككۇك، ئۆلكىدە زەينەپ ئۈنۈ،
سىنى كورمەي پاتمايدۇ مىنى كۈنۈ.

بەش يۇرۇشنۇ① ئىزلەپ ھېچ تاپالمادىم،
نەگە كەتتىڭ باغىمنىڭ قىزىلگۈلۈ.

٦

نەگە كەتتىڭ گۈل ئاچىلغۇر ۋاقتىدا،
پەرىزاتتەك ئولتۇرارسەن تاختىدا.
مەن دەردىڭنى ئاغالاپ② قوشاي دىسەم،
غارىپلىقتا زىھنىم كەلمەدى ناخشىغا.

ھەسرىتىڭدە يۇرۇيدىمەن يولۇڭدا،
ئارمانىم شۇ كىرىپ ياتسام قوينۇڭغا.
پىلە ئوخشاش بويلۇرۇڭغا ئىرماشىپ،
گىرە سالىپ ياتسام سىنىڭ بوينۇڭغا.

ئۇما قۇشتەك ئىگەم بولماي قاناتىم،
سەھەر تۇرۇپ مەن يولۇڭغا قارادىم.
ئوت-كويۇڭنۇ بىزلەرگە سالىپ قويدۇڭ،
ھەسرىتىڭدە يارىم چەندان يىغلادىم.

زار ئەيلەسەم بىر كىشى ئەيتامۇدۇ؟
مىنىڭ كۇنۇم مۇشۇنداق بولامۇدۇ؟
مەن ئارقاڭدىن نەلدە يۇرۇيدىمەن،
خىيال قىلغان ماڭا كۇن پاتامۇدۇ.

① بەش يۇرۇش ـــ ھەر تەرەپ، تەرەپ-تەرەپ.
② ئاغالاپ ـــ مەدھىيىلەپ، بېغىشلاپ؛ ئىزھارلاپ.

پاتۇرالماي ئۇچىنچى ئاي كۈنۈنۈ،
ئاڭلاتتىڭلار ناۋايىلىنىڭ① ئۈنۈنۈ.
بەت قارالىق دۈشمەنىم تاما قىلىپ،
هايدىۋەتتى بۇ مەلىدىن گۈلۈمنۈ.

چىللاپ باردى خۇدا يۈلۈ مېھمانغا،
تۇتۇۋالدى ئۆيلىرىگە بارغانغا.
تۈتىكىپ② مەن مەلەمگە كىرالمادىم،
ئىگىنىمنى سويۇۋالىپ قالغانغا.

ئىگىنىمنى سويۇۋالىپ قالدىلا،
تۇتۇۋالىپ ئاچچىغىنى ئالدىلا.
قىزىلگۈلۈم سەن كوڭلۈڭگە ئالماغىن،
گۇناكارلاپ قويلىرىغا سالدىلا.

گۇناكارلاپ سالىپ قويدى قويۇغا،
تۇسادىمەن ئۇتكەندەكى يولۇغا.
تايەك③ ئوكە قولۇمنۇ يېشىپ قويدۇڭ،
خۇدايىتالا تۇراق④ بولسۇن ئومرۇڭغا.

خۇدايىتالا تۇراق بولسۇن ئومرۇڭغا،
شۇ دۈشمەندىن ئارالاپ ئالدىڭ مېنى.

① ناۋايىل ـــ ناۋاچى، نالە قىلغۇچى.
② تۇتىكىپ، ـــ نۇمۇس قىلىپ.
③ تايەك ـــ ئادەم ئىسمى.
④ تۇراق بولسۇن ـــ كېپىل، كاپالەت بولسۇن.

تۈت تامانـدىن قاۋالاپ ئۇرادىلار،
ئىگە چىقىپ تاپىپ ئالۇرمۇ مېنى.

يىغلاپ ياشىم دەريا بولۇپ قۇيۇلۇپ،
بىر كۈن بولماي قىلغان ئىشلىك تۈيۇلۇپ،
دوڭگە چىقىپ مەلەك سايان يىغلادىم،
سەن يار ئۈچۈن گۆھەر كوزۇم قۇيۇلۇپ.

قاغا ئۇچسا قاناتىغا قاراڭلار،
گۇنا قىلسام زەنجىر بىلەن باغلاڭلار.
زىرىككەن بولسا يارىم مېنىڭدىن،
ئىنسى - جىن يوق باياۋانغا پالاڭلار.

ئاغىزغا سالسا ئېرىمەيدىكەن ناۋات،
يەتتە ئاشىقنىڭ بىرسى شىرىن - پەرھات.
قىزىلگۈلۈم بىلەرسەنمۇ سېنى دەپ،
يۈرگىنىمنى چۆل - دالادا چېكىپ پەريات.

سۈتكە ئوخشار ھالقا سالغان بىلەگىڭ،
ساپ ئىشقىڭدا كويۇپ پۈتتى يۈرەگىم.
كېچە - كۈندۈز نىيەت قىلىپ يۈرۈيمەن،
بىرەر ۋاقلىق ئادا بولار تىلەگىم.

توساي دىسەم توسۇلمىدى شۇ كالا،
كويگۈنۈمنى بىلمەدىڭ باغرى قارا.
ئادەمچىلىك قاتارىغا ئالمادىڭ،
سىناپ باققىن بىزماغۇ گەنجىڭ بالا.

خىيال قىلغىن ئەي يارىم كويۇك يامان،
قاراپ باقىن چىرايىم سېرىق سامان.
ئاناڭچىلىك بىلمەدىڭ سەن ھالىمنى،
ئاچتى غېرىپ كوڭلۇمنى سىنىڭ ئاناڭ.

قاچان چاغدا تۇغۇلغان ئىدىڭ يارىم،
خويما كويەر بۇ مېنىڭ غېرىپ جانىم.
توغرا كەلسە ئادەمنى ساتىپ ئالىش،
ئالۇر ئىدىم نەچچە بولسا باھايىڭ.

قارا كوزۇم ساڭا قاراپ تويماسا،
بىر ياخشىغا بىر ياخشىنى قاتماسا.
ئوت ـ كويۇككە جىگەر باغرىم ئېزىلدى،
ساڭا ئويناپ غېرىپ كوڭلۇم قانماسا.

يۇردۇم ساڭا ئەزىز يۇرەگىم قانماي،
ئاڭلايمۇسەن مەن دەردىمنىلا ئەيتاي.
قارچۇغىدەك قولۇمغا كېلۇر بولساڭ،
يالغۇز جاننى پىلاپ قويۇپلا ئويناي.

مەن يىغلاسام ئاھىم خۇداغا يەتمەي،
بىر يىل بوپتۇ كوڭلۇم سىنىڭدىن كەتمەي.
قىزىلگۇلۇم دەرت كويۇكنى بىلمەسەن،
ئويناييدىمەن ئولگىچە كوڭۇل بولمەي.

دەردىڭىزنى، ئويلاسام، بەش يىل تارتتىم،
ئاغرىپ قالىپ مەن ئويۇمدە ئۇزۇن ياتتىم.

يالغۇز ئويۇم ماڭا بىر دوزاق بولدى،
دەرت ـ ھالىمنى بىلسۇن دەپ قوشاق قاتتىم.

كېسەل يەپتۇ يۇرەگىمنىڭ ياغىنى،
ئۆزەم باغلاپ بۇ يىكەنىنىڭ باغىنى،
ئۆزەم يالغۇز كول بويىدا ئولتۇرۇپ،
بالىق يىسەم يارغا قويدۇم ياغىنى.

دەمەتلىكتە كوزۇم ئويناپ ياغلىقتا،
تىۋىپ بولماي ئىچىمدىكى ئاغرىقتا.
ئاداش دىگەن شۇنداق تاتلىق ئوخشايدۇ،
ھەر ئاخشىمى بارىمەن شۇ تاللىقتا.

جاڭگاللىقتا تۇتۇپ ئالدىم توشقاننى،
كىم ئايرىيدۇ خۇدا ئوزى قوشقاننى.
قىزىلگۇلۇم سەنمۇ مەندەك مەخلۇققۇ،
قىناۋەرمە بۇ پاناسىز ياش جاننى.

سىنىڭ ئۇچۇن قىنالدى ئەزىز جانىم،
تۇن كېچەنى يارۇتقان شۋى* يارىم.
بۇ ئالەمدە باشىڭغا كۇن چۇشمەيدۇ،
ئۇ ئالەمدە ھور قىزلار بەرسۇن جايىڭ.

ھەسرىتىڭدە يۇرۇيدىمەن يولۇڭدا.
سەن يۇرۇيسەن مەندىن قېچىپ بولۇڭدا.

* شۋى ـــ شۋىقەدىر.

ئاخشاملاردا شوخ بۇلبۇلدەك ئۈن ئاڭلاپ،
خىيال قىلىپ ياتالمايمەن ئورنۇمدا.

ئۈزۈلمەيدۇ خۇدايىمنىڭ تاناسى،
خىيال قىلىڭ سەن دىگەن كىم بالاسى؟
يىپىڭدىن بىر قارچۇغىنى قوشلاپسەن،
شۇ بولدىمۇ كويىگۇنۇمنىڭ داۋاسى!

شۇنچە يىلدىن يۇرۇپتىمەن ئاھ تارتىپ،
دەردىڭ بىلەن ياشىم دەرىيادەك ئاقىپ.
ئاراڭىزغا تىكەن بولۇپ ئۇندۇممۇ،
قايتىپ كېتەيمەن مەلەمگە تېز يانىپ.

شۇنچە يىلدىن مەن ئۇلاشماي تۇرنىغا،
يۇرگەن ئىدىم دەرت ـ پىراققا مۇپتىلا.
قىسمىتىمدە ياردىن تەلەي يوق ئىكەن،
كۇندە ـ كۇندە يىغلاپ ئوتەي خۇداغا.

بىلمەي تۇرۇپ چاقاغۇنى يەپتىمەن،
قاغۇن بەرسەڭ كوڭۇل بەردى دەپتىمەن.
قانداق بىلەي سىنىڭ ئالا باغرىڭنى،
نادانلىقتىن ئاخماق بولۇپ كەپتىمەن.

دەرت ـ ئەلەمدە ئايلانىپ مىنىڭ باشىم،
دەريا بولۇپ كوزۇمدىن ئاقتى ياشىم.
قاچاندىنەي ئىچىڭدە تۇرۇپ قالغان،
يۇرىگىڭدە ئىرىمەس قارا تاشىڭ.

قارا تاشلىق بۇرۇندىلا بار ئىكەن،
سىنىڭ كوڭلۇڭ بىر ماڭىلا تار ئىكەن.
مەن دەردىمنى ئېيتادىمەن ئۆزەڭگە،
قارا باتۇر ئەمدى ساڭا يار ئىكەن.

يۈرەلمەيسەن ئەمدى سەن ئاخماق قىلىپ.
يۈرۈيدىمەن با خىيالىڭنى بىلىپ.
ئەي بەدگۇيا، باشتا قىلغان ۋەدەڭدىن
كەتتى گوشۇم ئۇستىخانىمدىن سىزىپ.

ئارقا كولدە ئويناپدىكەن ئودەكلەر،
سىنىڭ بىلەن گەپلىك ئىكەن گۈدەكلەر.
ھەجەپ ماڭا ئەلەم قىلدىڭ قارا كوز،
يارا بولدى ھەسرىتىڭدە يۈرەكلەر.

ئۇچالىسام قونار ئىدىم تېرەككە،
يىغلايدىمەن يارا بولغان يۈرەككە.
ئەي باغرى تاش يۈزىڭ ئاداش تۇتساڭىزۇ،
كەلمەيدىكەن ماڭا ئوخشاش كېرەككە.

يارىمىزنىڭ مىڭەنى تورۇق قاشقا،
بۇ خېنىمنىڭ كوڭلىدە يارى باشقا.
دوست - يارانلار، دەرت كوردۇم ۋاپاسىزدىن،
ئۇرالمايمەن گوھەرنى ئەمدى تاشقا.

كوزۇم چۈشتى كولدىكى ئودەكلەرگە،
ياز بولۇپتۇ، پەردە تارت روجەكلەرگە،

يار ـ يار دىگەن بەدگۇيا شۇنداق بولسا،
گەپ قىلماسمەن ئەمدى ھىچ گۇدەكلەرگە.

تولا ماڭىپ قاپىرىپ كەتتى پۇتۇم،
زىرىكمەيمەن تۇغۇلۇپ ئۆسكەن يۇرتۇم،
سەن يادىمغا يەتكەندە جانالىغىم،
لاچىن بولۇپ قانات تاقاپلا ئۇچتۇم.

تىل تورغۇيۇم ئۇنامايسەن سويگەلى،
ھىساپ قىلسام بىر يىل بوپتۇ كويگەلى.
ئاستا ئولتۇرۇپ ئۇزۇڭنۇ خىيال قىلسام،
بولمايدىكەن سىزدىن كوڭۇل بولگەلى.

غىرىپلىقتا بۇلبۇلۇم يوق سايراشقا،
قاخشال ئوتۇن ئوبدان ئىكەن قالاشقا.
شۇ خۇدانىڭ ئىرادە ـ تەقدىرىدىن،
سەن يارنى دەپ كىلىپ قالدۇق قايلاشقا*.

سەن يارنى دەپ كەلدىم قاتتىق سوغاقتا،
ئويگە كىرسەم ئوتۇن كويەر ئوچاقتا.
تىل تورغۇيۇم مۇبارەك قولۇڭ بىلەن
بەرگەن چاينىڭ تەمى قاپتۇ تاماقتا.

كويگەن جانلار كوھەرلەرگە ئوخشاماس،
مىنىڭ كوڭلۇم بولەك يەردە توختىماماس،

* قايلاش ــ جاي ئىسمى.

ىلىڭ ئادەمنىڭ قاتارىدا تۇرغۇزسام،
قىزىلگۈلۈم، ھېچكىم ساڭا ئوخشىماس.

ئويناماقتا مەن بېلىمنى باغلاسام،
سەن يارىمنى خىيالىمنى چاغلاسام،
بۇ بەچارە غېرىپ كوڭلۈم ئاچىلماس،
سەن يارىمنى ئۆز قولۇمغا ئالماسام.

ئىككى ئويناش بىر ـ بىرىنى چاغلاسا،
بىر ـ بىرىنى دەرت ـ ئەلەمگە قويماسا.
قىزىلگۈلۈم، سەندىن كوڭلۈم كەتمەدى،
قانداق چىداي ئەشمە* قولۇڭ ئاغرىسا.

كوپ ئاغرىيدۇ ھور قىزلارنىڭ قوللارى،
ئەۋرىشىندەك ئىرغا نادۇ بەللەرى.
تا ئولگىچە سەن بىلەنلا ئوتۇمەن،
يۈرەگىمگە ئوتنى سالغان ئوزلەرى.

بەندىلەرنى ئوخشاش قىلماي خۇدايىم،
ھەر كېچەسى سىزنى چۈشەپ ھەمرايىم،
قىزىلگۈلۈم، ئوتۇڭدا تىرىك ئولسەم،
ئاخىرەتتە بولۇر ساڭا داۋايىم.

ئاخىرەتتە داۋايىم بولۇر ساڭا،
راست گەپىڭنى ئايتىپ باققىن سەن ماڭا.

* ئەشمە ـــ نازۇك، يۇمران.

ھەر كىچەسى كورگۈنۈمدە چۈشۈمدە،
ئوڭۇمدىمۇ كىرسەم ئىدىم قوينۇڭغا.

ئوڭۇمدىمۇ كىرسەم ئىدىم قوينۇڭغا،
يورگۈل① بولۇپ گىرە سالاي بوينۇڭغا.
گۈل ھەمرايىم بەختىڭ شۇنداق ئوڭ ئىكەن،
ياش تىلەيمەن كورۇدىغان ئومرۇڭغا.

ياش تىلەيمەن ئومرۇڭغا خۇدايىمدىن،
كويگەنلىگىم بىلىنۇر چىرايىمدىن.
چۈشتە كويگەن كويۈكنى يامان دەيدۇ،
كوڭلى بارمۇ سوراڭلار گۈل ئايىمدىن.

كوڭلى بارمۇ گۈل ئايىمدىن سوراڭلار،
يالغۇز يەردە ئۇچراشىپ تۇرۇڭلار.
سولاشماي مەن غېرىپ كوڭلۇم ئاچىلماي،
رەھىم قىلىپ كوز يۇگۇرتۇپ قويۇڭلار.

قاچىپ كېتىپ توختامايدۇ ئىلقىسى،
شامال ئەمەس مەن غېرىپنىڭ يىغىسى.
يۇرۇگۇمگە ئوتنى سالىپ كويدۇرگەن،
چادادىكى② باي خېنىمنىڭ سىڭلىسى.

پادا باقسام ئوز قويىدۇر دىدىڭمۇ،
قوينى ساتسام ئوز پۇلىدۇر دىدىڭمۇ.

① يورگۈل ـــ يوگۇمەچ.
② چادا ـــ جاي ئىسمى.

مېنىڭ چاكار، قۇللۇغۇمنى بىلەمسەن،
تىكەنلىكنىڭ چوڭ بايىكەن دىدىگىمۇ.

تەڭ كەلمەيمەن باي قىزىغا، پۇلۇم يوق،
ساتاي دىسەم ساتا ـ ساتقۇ قويۇم يوق.
مەن ئاچاڭنىڭ ساتىپ ئالغان قۇلى مەن،
جايىم جاڭگال، ياتاي دىسەم ئۆيۈم يوق.

خېنىم مەنمۇ تېپىپ ئويناي خىلىمنى،
سىز جاننى دەپ قىينىماي ئۆز جېنىمنى.
سىزدىن ۋاپا كېلەر ئەمەس ئويلاسام،
ھىلتىنلا يارا قىلدىڭ دىلىمنى.

تار بويۇڭغا يورگۇلۇپ تورقا① پىلا②،
ماڭا تۇزاق قۇرۇپسەن قىلىپ ھىلا.
تېپىپ ئويناي ئۆز دەمەتلىك — خىلىمنى،
سەن تەرەپكە كەلمەيمەن ئىللا ـ بىللا.

ئىشىكىدىن مىنىپ ئۆتتۇم كالامنى،
قارىماسقا ئايرىۋەتتىم ئارامنى.
كوڭۇل بىلمەس ئالا باغىر خانلارغا،
ئەمدى زادى كورسەتمەيمەن قارامنى.

ماڭا ئويناپ سەنمۇ قالما پۇشماندا،
چاكار قاچان تەڭ بولغان بار باي، خانغا.

① تورقا — چىگىنىڭ بىر خىلى.
② پىلا — پىلە.

ئوينای دىسەم ئادەم تولا ھەر يەردە،
ئوز يۇرتۇمدا دىلىم ئوينار تۇققانىغا.

مەنىمۇ كورەي ئوينا‌پ باقىن بولەككە،
دىگەن بىلەن چىدىمايسەن كويۇككە.
باينىڭ قىزى تولا ئىچىك ئاغرىپتۇ،
كىتەر ۋاختا ئۇلگۇرمىگەن كۇمەچكە.

☆ ☆

باراي دىسەم بۇ يوللارنىڭ يىراغى،
قارا ساچىڭ ناما*يەرنىڭ قىياغى.
ياڭغۇز ئويدە قانداق كەلدى تۇرغۇڭمۇ،
ئاق مەلىكەم مەلەمىزنىڭ چىراغى.

ئارمان بىلەن كۇنۇم ئوتتى تارىم دەپ،
جاڭگاللاردا قوشۇق توقۇپ يارىم دەپ.
دىل خۇمارىم، سىنى ئىككى ئالەملىك
ئومۇرلۇگۇم، ھەمرالىغىم، باغرىم دەپ.

سۇلار كەلسە بالىق ئورلەيدۇ باشقا،
ھەجەپ كويدۇم گۇل ئايىم قەلەمقاشقا.
مەن بارماسام كىلىپ قوياي دىمەيدۇ،
يەنە يارى بارمىكىن مەندىن باشقا.

* ناما — نەم، زەي.

كېچە-كۈندۈز باشدۇ مېنى خىيال،
مەن يارىمنى كورۇشكە ئىزلەپ ئامال.
قىزىلگۈلۈم كويگەنىمنى بىلەمدۇ،
كۈندە بارىپ توكسەم دەيمەن دەردۇ-هال.

چارا① دىگەن تايىز كولنىڭ② ئاياغى،
تىزغا كېلەر ئوتلاغىنىڭ قىياغى.
كېلىپ تەككەن يۇرۇگۇمگە ئوق بولۇپ،
هەر قاراشتا شول يارىمنىڭ قاراغى③.

چارا دىگەن تايىز كولنىڭ ئاياغى،
يولەك بولار مۇساپىرنىڭ تاياغى④
سۇ، كوللەرنى كېچىپ يېتىپ بارغىچە،
چۈشۈپ قالار كەيگەن چورۇق-ئاياغى.

مىنىسەڭ ئويناپ ماڭىدۇ تورۇق ئاتىڭ،
بىز تەرەپكە كەلمەمدۇ يارىم خاتىڭ.
سەندىن تولا ئەندىش-گۇمان قىلمايمەن،
ماڭا مەلۇم سىېنىڭ ئۇرۇق-جاماتىڭ.

ئوتۇڭ يالجىپ كويدۇرىدۇ يۇرەكنى،
كويگەن يۇرەك بىر تۇتمادى بىلەكنى.
رەهىم قىلسا خۇدا مەندەك غارىپقا،
يېقىن قىلار يىراقتىكى تىلەكنى.

---

① ② جاي ئىسىملىرى
③ قاراق—كوزنىڭ قارىچۇغى.
④ تاياق—قويچى تايىغى؛ هاسا.

ھەپتە دىگەن ھەجەپ ئۇزۇن—يەتتە كۈن،
جۇدالىقتا كۈندۈزۈمۇ قارا تۈن.
ئەي يارانلار دەپ قويۇڭلار يارىمغا،
كەلمەدى دەپ مەندىن ئاغرىپ يۈرمەسۇن.

كۈندە-كۈندە باراي دەيمەن چاراغا،
سەنمۇ تەشنا گۈل ئايىمدەك ھەمراغا.
قانداق قىلاي يول بەرمىسە خۇدايىم،
بىتەلەي بوپ تۇغۇلۇپتۇق دۇنياغا.

تاجى بولۇپ باشقىزغا قادالاي،
ياقىن كەلگىن بويۇڭغا گىرە سالاي.
ئوتتۇك چۈشۈپ يۈرەگىم كاۋاپ بولدى،
قىزىلگۈلۈم، ئەمدى مەن قانداق قىلاي.

كىرەيمىكىن تاھىردەك ساندۇق چاپىپ،
كوز ياشىم دەرياسىدا ساڭا ئاقىپ.
قىزىلگۈلۈم، خىيالىڭنى بىلمەيمەن،
بارار ئىدىم يۈرۈر جايىڭنى تاپىپ.

ئوتەرمەن دەپ بىر ئارىقتىن ئالتادىم*،
غۇنچە بوينى بىر گىرەلەپ باقمادىم.
كۈندە تۇرۇپ قەرەلىنى سوراغلاپ،
بەرگەن ۋەدە سوزلەرىنى يادلادىم.

---

* ئالتادىم—ئاتلىدىم.

ئۇرما ئۇرسام سەن كەينىمدە قوي ئۈنچە،
مېنىڭ يارىم ئۇ مەلەدە بەك نوچە.
ئەل ئىچىدە تاللاپ تۇرۇپ ئات قويدۇم،
يارىشامدۇ قويغان ئىتىم "گۈل غۇنچە"

ئېچىلىپتۇ قىزىلگۈلنىڭ غۇنچەسى،
چىشلارىڭىز دۇپپاڭىزنىڭ ئۈنچەسى.
بارسام يارىم سىزگە بالا بولۇرمۇ،
يامان ئىكەن ئاناڭىزنىڭ كۈنچەسى.

گۈل غۇنچە دەپ نامىڭىزنى ماختاسام،
شۇ بارغانچە مەلەڭىزدىن يانماسام.
باشىم كوككە تاقاشادۇ گۈل ئايىم،
بارغانلاردىن بىرەر خەۋەر ئاڭلاسام.

سىزدەك بىر گۈل بۇ زىمىندە تۇغۇلماس،
تۇغۇلسىمۇ ماڭا سىزدەك تۇيۇلماس.
بىر يىل بولدى سىز گۈلۈمنى كورمەدىم،
شۇندىن بېرى مېنىڭ كوڭلۇم ئاچىلماس.

ئوتۇپ بارىپ چىرايىڭغا قاراسام،
قانداق چىداي ھەمرايىمدىن ئايرىلسام.
پۈتكەن ئىكەن پىشانەمگە خۇدايىم،
بولمايدىكەن باي قويىنى باقمىسام.

تىل تۇرغۇيۇم تىل تەگمەسۇن بويۇڭغا،
قولۇم يەتسە گىرە سالسام بوينۇڭغا.

دىل خۇمارىم ئۇتۇڭدا ئېرىپ كەتمەي،
كېلىپ مېنى سېلىڭالغىن قوينۇڭغا.

سېنىڭ ئۈچۈن ئىشلەيدىمەن قۇل بولۇپ،
ھەركىم ئوينار ئوز يارىنى چىڭ تۇتۇپ.
ئاللا ئىگەم ساقلا نەزەر سالغان،
ئاناڭىزدىن تولۇن ئايدەك تۇغۇلۇپ.

چولپان بولۇپ تۈن كېچەنى يورۇتۇپ،
نازىلىسەن* ھورلىقادەك تولغۇنۇپ.
دوڭگە چىقىپ قۇلاق سېلىپ ئاڭلايمەن،
تاڭ سەھەردە سايرىساڭ بۇلبۇل بولۇپ.

ھوركەي چىقتى، ئاي نىمىشقا پاتمايدۇ،
چولپان تۇغدى، تاڭ نىمىشقا ئاتمايدۇ.
قىزىلگۇلۇم، بىلىسەڭ بەختىم قارىكەن،
ئىگەم ماڭا ئوڭ كوزىدە باقمايدۇ.

قۇملار توسۇپ كورۇنمەيدۇ ئۇ مەلە،
پىراقىڭدا تولا قىلىمەن نالە.
ئوتتەك كويۇپ يۇرەگىم بولدى پارە،
قىزىلگۇلۇم، بۇ دەرتكە نىمە چارە؟

چىرايىڭنى ياغ قويۇپ ياغلىغاندەك،
قاش-كوزلىرىڭ پەيغەمبەر سىلاغاندەك.

* نازىلىسەن— نازلىنىسەن، ئەركىلەيسەن.

شۇنداق نۇرلۇق تۇغۇلۇپسەن ئالەمگە،
بەدەنىڭنى ئالتۇندا سىرلاغاندەك.

تالڭ تۇمارى گۈزەل چولپان پاقىراپ،
ئۇچۇپ ئۇتتى ئۇدەك، غازلار غاقىراپ.
بىزمۇ تاھىر-زوھراخاندەك ئۇتەمدۇق،
كوزلەرىمدىن ئاقتى ياشىم شاقىراپ.

يار ئوتوڭدا كويدۇم ھەجەپ ھايالسىز،
بىرەر قېتىم چىرايىمغا قارامسىز.
ئەۋەلدە ئاشنا قىلىپ ئوزىڭىز،
ئەمدىلىكتە يارىم مەندىن چانامسىز.

قىزىلگۈلۈم، سەنمۇ بىر كەلسەڭ ئىدىڭ،
ئىچىمدىكى دەردىمنى بىلسەڭ ئىدىڭ.
ھەسرىتىم كوپ ئىچىمدە ساڭا كويگەن،
كېلىپ يارىم ھالىمغا يەتسەڭ ئىدىڭ.

خۇدايىتالا مېنى سەندىن ئايىرىشقا،
بۇيرۇپتىكەن باي قوينى باقىشقا.
گۇناكارلاپ دەرتلىرىمگە دەرت قوشۇپ،
نازۇك جانىم خاپا بولدۇڭ نىمىشقا؟

نىمە ئىكەن خىيالىڭنى بىلمەيمەن،
ئۇمرۇم بولسا مەن باشقىنى سويمەيمەن.
قىزىلگۈلۈم، مەن باشقاغا كوز سالسام،
ئاخىرەتتە بەھىش يۈزى كورمەيمەن.

نىمە ئىكىن خىيالىڭنى بىلمەيمەن،
ئۆمرۈم بولسا يەنە يۈز يىل ئوينايمەن.
ئوينار بولساڭ مەھكەم باغلا بېلىڭنى،
سېنى خەقنىڭ گەپ-سوزىگە قويمايمەن.

ئايدىڭمۇ ئىككى ئاغىز گەپىڭنى،
زايا قىلماي دىدىڭمىكىن تىلىڭنى.
سېنى ئويلاپ ئويدە يالغۇز يىگەن نان،
تەستە-تەستە قىرىپ ئوتتى گېلىمنى.

تاڭ سەھەردە مەن ئوزەمنى سەگىتەي،
يار ئاغرىپتۇ ئەمدى مەن قانداق ئېتەي،
ھەمرايىمنى ئامان قىلىڭ خۇدايىم،
گۈل باشىدىن ئاق پاخلاننى ئەگىتەي①.

بارسام يەنە قايتارمەن يولۇم بىلەن،
چاي بېرەمسەن مۇبارەك قولۇڭ بىلەن.
مەن ئاڭلاسام ھەمرايىم ئاغرىپ قاپتۇ،
ئىلە قىلاي ئىشلىگەن پۇلۇم بىلەن.

كەلدىم سىزگە يىراقتىن كارۋان بولۇپ،
سىزنى سويۇش مەن ئۈچۈن ئارمان بولۇپ.
قىزىلگۈلۈم، دوسۇ-دۈشمەن ئىچىدە،
ئوتەلەمسىز دەردىمگە دەرمان بولۇپ.

---

① ئەگىتەي — بۇ يەردە سەدىقە قىلىپ ئورۇي مەنىسىدە.

باسالمايدۇ ھېچ كىشى خىۇماردىنى،
ئېسىۋالاي غۇنچە گۈل تۇماردىنى.
قانچە- قانچە مەلەڭگە باراي دەيمەن،
لېكىن يارىم بىلمەيمەن خىيالىڭنى.

گەپ توشۇيدۇ ئارادا دۇشمەن بولۇپ،
تولا گەپتىن كەتتى ئىچىم دەرتكە تولۇپ.
بۇگۇن ئاخشام چۈشۈمگە كىرىپ قاپسىز،
چىراق يېقىپ قارادىم ئورە تۇرۇپ.

قىزدىلگۈلۈم، ئونچە قاپتۇ خاماندا،
كېلۈرمىز دەپ سەپەر سالدۇق ئارماندا.
بۇ ئالەمدە داۋا يوقمۇ كويۈككە،
داۋاسىنى سەن قىلارسەن بارغاندا.

شۇ كۆزلەردە ھايداغانىم ھاراۋا،
كېلەدۇ دەپ بىزنى يولغا قاراما.
ئەينەك بولسۇن مەختۇمسۇلا كۆزلىرى.
بىز بارغىچە باش-كوزۈڭنى تاراما.

☆ ☆

ھەجەپ تاتلىق نوچە ئۇينىڭ پۇراغى،
بەكمۇ يامان ئاناسىنىڭ سوراغى.
ئاڭلا ۋاپتۇ كۇسۇرلىغان گەپىنىمۇ،
ئۇزۇن ئىكەن كۆنچەسىنىڭ قۇلاغى.

ئەلچى قىيۇپ ئاڭلامادىم گەپىنى،
مۇڭداشاي دەپ تاپالمادىم ئەپىنى.
خىيالىدا نىمە باردۇر يارىمنىڭ
شۇ كەمگىچە بىلەلمەدىم سەرىنى.①

كىمە سالغىن كوزۇمدىن ئاققان ياشقا،
تارتماسۇنلەر كويۇكنى مەندىن باشقا.
ئۆزەك ياققان ئوتنى ئۆزەك ئوچەرگىن،
ئۇچراپتىمەن سىنىڭدەك باغرى تاشقا.

ماقۇل دىسەڭ ساتىپ ئالاي بايىڭغا②
ئارا يىراق بارالمادىم جايىڭغا.
كويۇگۇڭدە كاۋاپ بولدى يۇرەگىم،
ئولۇپ كەتمەي ئارا تۇرغىن جانىمغا.

سەن قايەردە نامغا ئوسكەن قىياغىم،
ئايرىلغانغا چىدامايدۇ يۇرەگىم.
ئاللا ئىگەم جەننەت قىلسۇن جايىڭنى،
سايە بولۇڭ زىلۋا بويلۇق تىرەگىم.

ئالتىنچى ئايدا ياز بولۇپ
تۇتقان يارىم ئوچۇپ كەتتى غاز بولۇپ.

---

①سەرىنى —— سىرىنى.
②بايىڭ —— باھايىڭ.

ماڭا ناسان① قىلماڭلار تۇققانلىرىم،
كېتەدىمەن② كارۋانلارغا باش بولۇپ.

☆ ☆

ئېقىپ كەلدى باش مەلىنىڭ③تارىمى،
ئاڭلاپ تۇردۇم كوڭلىڭىزنىڭ يېرىمى.
ئوناپ ياتسام④چۇشۇمگىمۇ كىرمەيسەن،
بىر مەلىدە يالغۇز ئوينىڭ غېرىۋى.

ئارغىماغى ئازنايدۇ⑤ئىشىكتە
تۇرغىنىمنىڭ نەرى كەم دىمەتلىكتە.
جېنىم ئايلام، ئاستا ئولتۇرۇپ خىيال قىل،
نەزمى سالدىم چىدىماي ئېچىلىمگە⑥

☆ ☆

ئاق جۇۋانىڭ نېپى تېگىدۇ ئەلگە
ياغلىقلىرى قوۋۋەت قىلىدۇ بەلگە.

---

① ناسان — نەسىھەت
② كېتەدىمەن — كېتىمەن (كەلگۈسى زامان پېيلى)
③ باش مەلە — تىكەنلىكتە بىر مەھەللىنىڭ نامى.
④ ئوناپ ياتسام — ئويلاپ ياتسام.
⑤ ئازنايدۇ — كىشنەيدۇ.
⑥ ئېچىل — يار.

جان ئاغىنەم، بارساڭلار سالام دەڭلار،
غىپىرىپلىقتا سويگىنىم قىزىلگۈلگە.

باقىقان مىلىم تاراپ كەتتى مەرىشىپ،
بىر يىل بولدى ئارقىڭىزدىن ئەگىشىپ.
بولسا ئىدى قولۇمدا مىنىڭ پۇلۇم،
ئالار ئىدىم ئاناڭ بىلەن كېڭىشىپ.

☆ ☆

باراي دىسەم بارالمىدىم قىشىڭغا،
سىزنى ئوناپ كوزدىن ئاقىقان يېشىمغا.
قىزىلگۈلۇم، دەردىڭدە ئولۇپ كەتسەم
يىغلارسەنمۇ يارىم مىنىڭ بېشىمغا.

☆ ☆

ئىگىن كەيسەڭ تال بويۇڭغا يارىشىپ
پۇلى بار ئېلىپ كەتتى تالىشىپ.
قىزىلگۈلۇم سەن ئاڭا سەپەر قىلدىڭ،
بىز ئامالسىز يىغلاپ قالدۇق قارىشىپ.

خۇدا نېسىپ قىلمىغان زىھىنلىككە،
مەندىن ياخشى سىنىڭ يارىڭ مەلىكە.
خىيال قىلساڭ يارىڭ ئوتلىرى يامان،
ئايرىلساڭمۇ سويەپ قوياي بىرى كەل.

☆ ☆

خوشامەتنى ئۈچۈردۈك ئاغىز يەلدە،
دەردىڭىزدە كەيگەن ئىگىنىم جەندە.
بىرى كەلگىن ئىچىلىم مۇڭدىشايلى،
چىقالمىدىم دۈشمەنگە بولدۇم بەندە.

☆ ☆

كېتەدىمەن ئەسكى تارىم① ياقىلاپ،
يۈرۈيدىمەن مەن دەردىمنى ئاغالاپ②.
خوتۈن ئالماي بوي يۈرۈپ ئولۇپ كەتسەم،
سىزگە ئوخشاش بىر خېنىمنى تالاپ.

☆ ☆

كەتمەن چېپىپ ئاغرىپ مېنىڭ قوللىرىم،
ئوناپ ياتسام يېشىلىدۇ بويلىرىم.
بىر بېرىپ جامالىڭنى كورەي دىسەم،
قىزىلگۈلۈم يېراق كېلىپ يوللىرىڭ.

☆ ☆

مۇندىن كېتىپ ياخشى ئادەمنى تاپقايمۇ،
تەركىن ئەيلەپ③مېنى تاشلاۋاتقايمۇ؟

① ئەسكى تارىم — تارىم دەرياسىنىڭ كونا ئېقىمنى.
② ئاغالاپ — بۇ يەردە پەس قىلىپ، بېسىپ، بەزلەپ مەنىسىدە،
③ تەركىن ئەيلەپ — تەرىك قىلىپ.

خىيال قىلسام يارنىڭ ئوتلىرى يامان.
خىزمەت قىلىپ ئىشىگىدە ياتايمۇ؟

☆ ☆

مەن مۇرۇنلۇق* باشقىغا گەپ قىلمايمەن،
مۇندىن بارسام ئىككى ئايغىچە كەلمەيمەن.
قىزدىلگۈلۈم جامالىڭنى كورمىسەم،
ئولۇپ كەتسەم مەن بىيىشكە كىرمەيمەن.

☆ ☆

نىمە ئۈچۈن ئىچىلمايدۇ چىرايىڭ،
قىزدىلگۈلۈم كىمدە ئىكىن خىيالىڭ؟
ئىككى كۆڭلۈك ئالەمدە بىللە يۈرۈپ،
ئايرىلاردا خوش ئەمىسە دىمىدىڭ.

ئويناپ بىرىپ چىقىۋالدىم تىپىكىگە،
مۇزنى تېشىپ ياتادىمەن يۈيەككە.
قىزدىلگۈلۈم خاتىرىڭنى جەمى قىل،
ئوينىمايمەن يارىم سەندىن بولەككە.

سالقىن تېگىپ ئۈيۈمنىڭ تۈياغىغا،
شامال كېلىپ سوغ تەگدى قۇلاغىغا.

---

* مۇرۇنلۇق — باغلانغان، ۋەدە قىلغان.

ئاكا ماڭا بىر يوغماق توقى①بەرگەن،
قويۇۋېتەي يارىمنىڭ سۇلاغىغا②.

ساتقانغا يېرىم بولۇپ مېنىڭ كوڭلۇم،
يارىشىپتۇ يېڭىدىن تۇتقان ئويۇڭ.
بىر دەكلەرنى نەزىرىڭگە ئىلمىدىڭ،
توپېڭىزگە يار تۇتقاننى ئەمدى كورۇڭ.

توختۇ چىللاپ تاڭ نىمىشقا ئاتمىغان،
چۇشكە كىلىپ ئۇركەنىمە پاتمىغان.
مۇندىن كىيىن شەيتانغا ئىشەنمەڭلار،
تاشا يۇرتلۇق جانغا ئەسى قاتمىغان③.

يېتەمسەن مېنىڭ تارتقان دەردىمگە،
مەن پاتمىدىم ئىككى كۇنلۇك ئالەمگە.
هوشنەمگە خۇرجۇن ئارتىپ ساپا تۇتۇپ،
دىۋانىدەك كىرىپ كەلدىم مەلەڭگە.

قاراپ ماڭدۇق تاغ سايان④،
پاتقۇزمايدۇ ئارىدا دۇشمەن يامان
ئىككى يانغا قارىسام يۇلغۇن، قومۇش،
قارا كوزۇم تەلمۇرىدۇ يار سايان.

---

① توقى ـــ ئاقلانغان چىگە.
② سۇلاق ـــ مال سۇغىرىدىغان جاي
③ ئەسى قاتمىغان ـــ ئەسقاتمىغان.
④ تاغ سايان ـــ تاغ سىرى، تاغ تەرەپكە.

كىچىكىمدىن ئىپتىم چىققان يارىم سەن،
سەھەردە چىققان ئۈنۈمنى تونارسەن.
باشقا يۇرتقا بىز ئەمدى بارار بولدۇق،
بىز پاتمىغان ئۆز شەھرىڭدە قالۇرسەن.

يۇرۇيدىمەن ئىنچىكەدىكى* دوڭلۇكتە،
نەدە باردۇر كوڭلۇمدىكى مەلىكە.
مەلىكەنىڭ كويۇگى تەنگە چۇشتى،
بۇلبۇل بولۇپ سايرايمىكىن ئىشىكتە.

بۇلبۇل بولۇپ سايراپ شاخىڭغا قوناي،
مەنمۇ يىپىنىپ قەلەمقاش بىلەن ئويناي،
قەلەم قىيشىم ئەقلى كىچىك نادانمۇ؟
بىز ئويناىلى ئارىدا ئادەم قويماي.

باي بولمايدۇ رىيازەت چەكمىگۇنچە،
ئوي بولمايدۇ ئىمارەت ئەتمىگۇنچە.
ئايرىلماسقا ۋەدە قىلىپ ئويناىلى،
شۇ دۇنيادىن ئومرىمىز ئوتمىگۇنچە.

☆ ☆

خۇدا بۇرىسا باي بولۇپ مال ساتارمىز،
ئارا تاپساق بىللە ئويدە ياتارمىز.
قىزىلگۇلۇم بىشىمىزغا كۇن چۇشسە،
تىل تۇرغىيىم ئىككىمىز تەڭ تارتارمىز.

* ئىنچىكە ـــ يەر ئىسمى.

☆ ☆

مەلىكەمگە ئات مىنىدۈرۈپ تون كىيدۈرسەم،
خىيالىمدا كۈندە يۈز مىڭ كۈلدۈرسەم،
ئەنتىم بولسا قىيامەتتە ئالۇرمەن،
قىزىلگۈلۈم بولەك كىشى سويدۇرسەڭ.

قوتۇنداقى ماراپ تۇرغان كالاسى،
زورا دىگەن مەن جانىمى ئايلاسى،
ئوتۇغۇڭدا يۈرگەڭگە خار كورموگۈن،
ئانام بولۇك مەن چارۇقۇ بالاسى.

كوڭلوگوڭگۈ توزۇنۇ يومۇدۇڭمۇ؟
بىر ئىل بولۇپ قارامى كورمۇدۇڭمۇ؟
كورگۈن ئەللە قارا تۇبۇچەك دەيدۇ،
ئوتقۇ سالغان چىچىلا بىلمەدىڭمۇ؟

مەلىكەمگە ئات مىنىدۈرۈپ تون كەيدۈرسەم،
خىيالىمدا كۈندە يۈز مىڭ كۈلدۈرسەم.
ئەنتىم بولسا قىيامەتتە ئالۇرمەن،
قىزىلگۈلۈم بولۇك كىشى سويدۇرسەڭ.

قىزىلگۈلۈم سويدۇرمەسەڭ بولۇككى،
ئوتقا سالىپ كاۋاۋەتتى يۈرەككى.
قەپەز ئەتىپ باقسا ئادەم بولادۇ،
ئوزگۈرگۈتۈپ كۈندۈر سوغور غونەككى.

قىزىلگۇلۇم سويدۇرمىسەڭ بولەكنى،
ئوتقا سېلىپ كاۋاپ ئەتتىڭ يۈرەكنى.
قەپەز ئېتىپ باقسا ئادەم بولىدۇ،
ئوزگە ئۇگىتىپ كوندۇرسە كوكنەكنى.

مەرت يىگىتنى تاپسا كىشى ئوينويدۇ،
مەيلى ۋولسا بىرگە لېۋەن توختويدۇ.
ئوزى كىچىك بىر ياخشىنى كۆلدۇرگەن،
خېنىم ھېجەپ ھورلۇقاغا ئوخشويدۇ.

مەن يىغلاسام ئاھىم خۇداغا يەتمەس،
قىزىلگۇلۇم سەن مېنى ئادەمەتمەي.
بورادىرىم ئالەم شۇنىداغ ئوتەمۇ،
ئولگۇچەمدە كوڭۇل سېنىڭدىن كەتمەي.

ئىراس بولسۇ قۇرۇغ ئوجەت قويۇڭلا،
گۇنا قويۇپ تۇرغۇيۇمىزۇ ئۇرۇڭلا.
قاشىڭىڭا بىر كۇندە مىڭ ۋارغوم بار،
يامان يولۇز ياتىۋالدى يولۇمدا.

يامان يولۇز ياتىۋالدى يولۇمدا،
جاڭگەلدە چىدامايمەن تۇرغۇيۇمغا.
يالغاڭىڭا قۇرۇغ ئوجەت قويۇشۇپ،
سەپرايىم ئورلەپ چىقتى بويۇمغا.

ئورلەپ چىقتى بويۇمغا سەپرا بولۇپ،
باققان قويۇم جاڭگەلدە ھەمرا بولۇپ.

ئاشىغ ئوينۇش بىر زىنلا قالغان ئەمەس،
ئوينۇساق ئارادا ئادەم قويۇپ.

ئادەم قويۇپ ئوينۇۋالساق ئارادا،
مەن قالدىم ئەمدى قۇرۇق تاۋادا.
ۋاي تورغويۇم بوشۇكتە بالاڭ بارمۇ؟
نە ئۇچۇنكى چىقالمايسەن تالاغا.

چىقالمايسەن گۇمانىڭ يوق ئىشىكتە،
ئۇزۇڭ بىلەن ھەمرا قىلغان يىگىتتەر.
خەقتەگ ئىتىپ بۇزۇۋالۇپ ئوينوي دىسەڭ،
ۋاي تورغۇيۇم قالماي ماڭ دىمەتتىكتە.

توۋورۇك دەپ سىنى جاندىن ئىزدىز كورسەم
دۇشمەنلەر ماراپ مىنى يولدا ياتسا.
ۋاي تورغويۇم ئاڭغا ھارسىنماغىن
ناھىيىتى تۇرۇپ بىرۇرمەن ئاسسا.

مىنى ئىچىمى خۇن قىلغان كوزۇ خۇما،
ئىشىگىڭگى ئالدىدا ماجان تۇرا.
مەن ئاڭلاسام شۇنۇڭ ۋىلەن ئوينويسەن،
خۇداي تالا كوزۇڭگۇ كورمەس قىلا.

دىگەن گىپى ماڭمىلا ئازار بولۇپ،
يۇرۇيدىمەن مالىلەردە خار بولۇپ.
كىچىلەردە ھەر يەرنى كىرىپ بارسام،
چىقمادىڭ سەن ماڭا بىر دەم يار بولۇپ.

جانىم ئايلا مېنى دۇشماڭغا چاقىپ،
دەردىڭىززە باغرىمنى نامغا ياقىپ.
باشتىن كەلگەن بايۋەچچىلەر كورمەيتۇ،
كېتەدىمەن شەمۇ شەرىىززى ۋاقىپ.

ئوتۇك تۇشتۇ ئىچىمداقى كويۇككە،
ۋاي قۇرغويۇم كەلمەدىك ھىچ قاشىمغا.
جانىم ئاكام دۇگايىڭدا يات قىلغىن،
ئولۇپ كەسسەم يىغلايمۇسەن باشىمغا.

خىيال قىلىپ تۇگۇمەيدۇ خىيالىم،
سىززىدىك ئۇچۇن ساغارىپتۇ چىرايىم.
ناماششامدا سوراققا ئالىپ تورادۇ،
كېچەلەرى كوپ بەلەك تۇتقان ياردىم.

ئىچىمىزنى كويدۇرگەن قەلەم قاشى،
ئاي يۇزىگە ياراشقان سۇمبۇل ساچى.
بىر چۇمۇچتە بىر مەلەنى تويغۇزغان،
قولى تاتلىق يارىمنىك ئەتكەن ئاشى.

2

سۇزۇك بۇلاق چىرايىك،
ئوخشايدۇ ھورلىقاغا.
تاك ئاتقىچە قارايمەن،
ھاۋادا تۇلۇن ئايغا.

ئۈچ كۈن بولدى ناشتىسىز،
تاۋۇىم كەلمەي غىزاغا.

يارنى كوڭلى قالغانمۇ،
يازدىن يۈرگەن يىپرىدە.
كېچە - كۈندۈز يىغلايمەن،
ئىشقى - پىراق دەردىدە.
قانداق دەرەخ ياشنايدۇ،
قىرىق يىل سۇ تەكتىدە.

دەرەخ قانداق كوكلەيدۇ،
سۈنى تەكتىدە ياتىپ.
كوزۈم تويسا تويغاندۇ،
ئۆتمەدى باغرىم قانىپ.
چىسلانى ئون يەتتىسى،
-كەتتىم جايىمغا يانىپ.

ئون توت كۈنلۈك ئالەمدە
بىر كورمەدىم هالاۋەت.
ئاجىز بەندەڭ گۇناهكار،
قادىر ئىگەم ئاسان ئەت.
توۋە قىلغىن ياش باللا،
بۇ جان بىرگە ئامانەت.

كېچە - كۈندۈز تىلەيمەن،
يارىم بولسۇن سالامەت.

چواگه كەتسۇن، خۇدايىم،
يارغا كەلگەن بالامەت*
كەلمەي قالسام ناۋادا،
خۇدايىمغا ئامانەت.

شايى ئەتلەس بويۇڭدا،
ئالتۇن سەدەپ بوينۇڭدا.
كىلەر قەرەلىڭ ئوتتى،
قاراپ قالدىم يولۇڭغا.
ئۇلۇپ كەتسەم ئارمانىم،
بىر ياتمادىم قوينۇڭدا.

ئاغىز تەگسەم بولامدۇ،
شىرىن ئەتكەن ئاشىڭغا.
سەكسەن يىگىت كەتسىگدە،
ئوسما قويۇپ قاشىڭغا.
سەن مەنى ياراتمايسەن.
يولاتمايسەن قاشىڭغا.

مەن دەردىمنى ئايتىمەن،
قۇلاق سالغىن سوزۇمگە.
دۇشمەن تىلى؟ تەگمەسۇن،
قاشىڭ بىلەن كوزۇڭگە.
سىياقىڭنى ئوخشاتتىم،
بەيمشتىكى بىر گۇلگە.

* بالامەت ـــ مالامەت

بىر ئادەمنى ئەۋەتتىم،
قەغەز بىلەن قەلەمگە.
ئىچىڭلار ئاغرىمامدۇ،
ماڭا چۈشكەن ئەلەمگە.
كويۇكنى خۇدا سالغان،
غېرىپ بىلەن سەنەمگە.

قېشىمدا ئېتىم بولسا،
بارار ئىدىم مەلەڭگە.
ئەمدى قاچان تۇرارسەن،
قىزىلگۈلۈم، لەۋزىڭگە.
خوش دىمەي يۈرۈپ كەتتى،
يار ئۇيىنايلى دىگەنگە.

ئۈچ يىل بولدى كورمەدىم،
ئۈزگىگە كوڭۈل بولمەدىم.
مەيلىڭ يوقمۇ كۈلمەيسەن
تۈزۈك ئۇيىناپ تۈزمەدىم.
سەندەك ياخشى تاپالماي،
ئايرىلغانغا ئۇلمەدىم.

گەپىڭ قاتتىق تىگەدۇ،
يۈزىڭ دەشنام تاياقتىن.
بىزنىڭ يارلار بەك نازۇك،
باغدا ئۈسكەن قىياقتىن.
ياقىن كەلسە بىر بالا،
كويۇشمىز يىراقتىن.

يار يىراققا كەتكۇدەك،
كېلەرنى بىلمەيمەن.
مەيلى كەلسۇن - كەلمەسۇن،
يارغا ئاق يول تىلەيمەن.
قىزىلگۇلۇم، خالىساڭ،
بارىپ يوقلاپ كېلەي مەن.

كەچ يېتىپ، سەھەر قوپۇپ،
يۇرۇيدىمەن تىلەكتە.
ئىچىمنى يارىپ كورۇڭ،
ساق يەر بارمۇ يۇرەكتە.
يارىم سىزنى دىمەسەم،
نىمە باردۇ كۇزلەكتە*

كوزۇمدىن ئاققان ياشىم،
چۇشۇپ كەتتى تارىمغا.
ئاغرىمايمەن ھىچقاچان،
مەن ئۇلاشسام يارىمغا.
جانىم كەتسە رازىمەن،
سەندەك ۋاپادارىمغا.

ئايىم سۇلۇ بىر سۇزۇك،
تانمايدىكەن سوزىدىن.
ئىچىدەكى گەپىنى،
بىلىپ بولدۇم كوزىدىن.

*كۇزلەك — جاي ئىسمى.

كىشى سۆزى يالغاندۇ،
ئاڭلاپ كېلەي ئۆزىدىن.

كاككۇك بىلەن زەيىنەپتەك،
ئارا يىراق قېتىلماي،
بىر يىل بولدى يول ماڭدىم،
يانىڭىزغا يېتالماي.
ئارامىزدا سىم تانا،
ئۈمىت ئۈزۈپ كېتالماي.

ماڭىپمۇ يېتالمادىم،
ئاقىپ تۇرغان تارىمغا.
بارساڭلار سالام دەڭلار،
باغرى قاتتىق يارىمغا.
كېلىپ يەتسە بولمامدۇ،
مېنىڭ دەردۇ ـ ھالىمغا.

قىش پەسلى بولۇپ قالدى،
دەريا ياقاسى توڭلاپ.
يۈرەگىمگە ئوت كەتتى،
يارىم كەپتۇ دەپ ئاڭلاپ.
كىشىگە گەپ قىلمادىم،
يارغا ۋەدەمنى ساقلاپ.

ھەتىگەن چىقتى شامال،
كۈن پاتقانچە توختىماي.

ئۇنتۇپ قالدىڭمۇ يارىم،
بىرەر ۋاقىلىق يوقلاماي.
شۇ مەلىنىڭ ئىچىدە،
ساڭا كىمنى ئوخشىتاي.

سانىسام بىر كەم ئوتتۇز،
بۇ قامۇشنىڭ ئۆيەسى.
ھەممە يەرگە يايىلغان،
بوز يىگىتنىڭ سايەسى.
قاراسام كوزۇم يەتمەس،
يىراق دەيدۇ مەلەسى.

سىنىڭ ئويناغان يارىڭ
قاشى قارا مەلىكە.
جابدۇنۇپسەن كېتىشكە،
سويۇپ قوياي بىرى كە.
يولدا ئاپتاپ تەگمەسۇن،
كىيىۋالغىن جىلىتكە.

ئوت كويەدۇ ئىچىمدە،
دەرتنى ئوزەم بىلەرمەن.
كوزۇمدىن ئاققان ياشقا،
كېمە سىلىپ ئوتەرمەن.
مەندىن ئوتسە سەۋەنلىك،
ئوز ئۇستۇمگە ئالۇرمەن.

ھارۋانى ھايداپ ماڭدىم،
تارىمدىكى خامانغا.
گەپ قىلماساڭ بولمامدۇ،
ماڭا ،ئوخشاش يامانغا.
دوست ۋە دۈشمەن ئىچىدە،
ئايلاندىم مەن ساراڭغا.

قاشىڭنىڭ قاراسىنى،
نەمگە تارىپ ئۈندۈرەي.
بىر دەم ئولتۇر يانىمدا،
مەن كوزۈمگە سىڭدۈرەي.
دوستۇمدىن تولا يىتىم*،
قانداق ئاچىلىپ كۈلەي.

كېچە - كۈندۈز يىغلايمەن،
يارىم سېنىڭ دەردىڭدە.
قايرىلىپ قارامايسەن،
ئىنساپ يوقمۇ سېنىڭدە.
- ئويلاسام ئۈچ يىل بوپتۇ،
تاقەت يوقتۇر مېنىڭدە.

ئوخشار يەتتە ئاشىققا،
ئىككىمىزنىڭ يۈرۈكىشى.
قوشتۇرمىسا دۈشمەنلەر،
قانداق چىدايدۇ كىشى.

---

*يىتىم ــ يات، دۈشمەن.

شۇنداقمىدۇ ئەزەلدىن،
تەقدىردە پۈتۈلشى.

قاغۇننى تىلىپ قويدۇم،
ئۆزەڭ يىمەي تۇرامسەن؟
مۇڭداشقىلى مەن كەلدىم،
لام - جىم دىمەي تۇرامسەن؟
ئىچىمگە چۈشتى كويۈك،
سۇلۇ ئايىم بىلەمسەن؟

چىرايىڭغا قاراسام،
تۇرالمايمەن ئورنۇمدا.
يالتىرايدۇ مارجانلار،
كوز - كوز قىلىپ بوينۇڭدا.
بىلەيزۈكمۇ، كويزامۇ،
تۇرغان سىنىڭ قولۇڭدا.

ياش دىمەتلىك ئىچىدە،
بىزگە بولدى بالامەت.
شۇنچىلارنىڭ ئىچىدە،
خىنىمغا كەلدى ئامەت.
تاقەت قىلىپ تۇرايلى،
بىزگىمۇ كېلۇر نۆۋەت.

تەشنا بولماڭ ئەي خانىم،
گۈپاسى يوق ئاشناغا.

يار مېنى بەلگىلەپتۇ،
كۆل قوتاندا① چاشماغا②.
ساڭا مولەپ قويماپتۇ،
مەنمۇ ئۇيناي باشقاغا.

بىلگەن بولسام هار كورمەي،
باراركەنمەن تويۇڭغا.
تىل تۇمار ئاسىۋاپسەن،
سۇلۇ ئايىم بوينۇڭغا.
ئاخشام ياتسام چۈشۈمدە،
گۈل تۇرغايىم قوينۇمدا.

كەتتى - كەلدى ئۇينادى،
سالدى ماڭا هەسرەتنى.
ئاردىدا ئەلچى قويۇپ،
ئەۋەتىپتۇ ئەمەتنى.
مەن خۇداغا نىم قىلغان،
بىزگە ساپتۇ بۇ دەرتنى.

خۇدايىم يەتكۈزەرمۇ،
مەن يىغلاسام تىلەككە.
ئۇزەمنى باشقا ئىكەن،
ئوت سالدۇ يۈرەككە.

① كۆل قوتان - جاي ئىسمى.

② چاشما — ئۇز ئورنىغىلا ياتقۇزۇلىدىغان ئوت - چوپ ئورمىسى.

خۇدايىم ياراتىپتۇ،
ھەر بىر كولگە ئىلەككە①.

ھاۋاغا بۇلۇت ئورلەپ،
قاچان يامغۇر ياغادۇ.
ياردىن بولگۇ② ئالىپ كەل،
يۇرەگىمگە داۋادۇ.
ئوز دەمەتلىك ئىچىدە،
قىزىلگۇلدەك ئوينايلۇ.

ماڭسامۇ تۇگۇمەيدۇ،
يارنىڭ يولى بەك ئۇزۇن.
يولۇمىزدا تاغ بولدۇ،
چارادىكى باي تۇرسۇن.
تۇرسۇن باينىڭ ئاغچاسى،
مەن ئاڭلاسام قۇش بۇرۇن.

قارامتۇرلۇق قىلدىلا،
ھەممەلەسى بىر تاغلىق.
كويەك ئوتۇ دەردىنى
بىلمەمدىكەن چارالىق.
يولسا بارساڭ بىللىچە،
ئايرىلمايلى ھەمرالىق.

① ئىلەك — بىر كول بىلەن يەنە بىر كول ئارىسىدىكى ئېقىن، دەريا.
② بولگۇ — بەلگە.

ئىشىكنى ئېچىپ قويدۇم،
شامال كىرسۇن بۇلۇڭغا.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
سولاپ كەلدىم تۇلۇمغا.
سېنىڭدەك قىزىلگۈلنى،
ئېلىۋالسام قولۇمغا.

ھاۋادىكى بوز لاچىن،
غۇجگىنەك بىلەن دوست ئىكەن
ئۇزەڭگە ئاگاھ بولغۇن،
ئىككى دۇشمەن قەست ئىكەن.
ئۈنىڭ بىرى ئالى تولۇق،
بىرى كوسا، نەس ئىكەن.

خەقلەر ئوينىسام دەيدۇ،
بىر مېنى جۇرۇم بىلەن.
مېنى بىلەن كارى يوق،
باللار ئويۇن بىلەن.
جاڭگالدا غېرىپ بولۇپ،
يۇرۇيمەن قويۇم بىلەن.

تىل تورغويۇم كەلگۈدەك،
يوللۇرۇنۇ سۇپۇرەي.
يارنى يۇمشاق بويۇغا،
چار يىلاندەك يورگۇلەي.
قەست قىلادۇ بۇ ئەللەر،
دۇشمەنلەرىم كورمەگەي.

تىل تورغويۇم بەدەنىڭ
بىر كېلەتتى قۇچاققا.
ساچىم كەلدى مۆرەمگە،
رۇخسەت قىلماي قۇچاققا.
تېرە، ئۇستىخان قالدى،
ئۇنۇڭ كىرگەچ قۇلاققا.

ئىچىڭ بەكمۇ تار ئىكەن،
دەرياMىكىن دەپتەمەن.
ئۇزۇن - ئۇزۇن يول باسىپ،
بىر سېنى دەپ كەپتەمەن.
هاۋارەڭ تونىنۇ كەيىپ،
ئۇچۇپسەن بىلمەپتەمەن.

ئۇچساڭ ئۇچۇۋەر يارىم،
قاناتلارىڭ تالماسۇن.
ئوينىۋالغىن ئازادە،
ئارمانلارىڭ قالماسۇن.
دەرتنى تارتسام مەن تارتاي،
يارىم دەرتنى تارتماسۇن.

قىزىلگۇلۇم دەردىڭدە
چىلاپ ئىچەي زەھەرنى.
ئىزلەپقۇ تاپالمادىم،
يارىم سەندەك گوھەرنى.
كېچەسى ئۇيقۇم كەلمەي،
كويدۇرەدۇ جىگەرنى.

يۇرۇگۇمگە ئوت سالغان،
شىرىن سوزلۇك قەلەمقاش.
گەپ قىلسام كۇلمەيدىكەن،
مەگزى قىزدىل، باغرى تاش.
كۇلسەم زايا دىدىگمۇ،
شۇنداق قىلامدۇ ئويناش.

مەن قەرەلىمنى قويدۇم،
بەشىنچى كۇنگە كەچكە.
سېنى ئۇستا دەيدۇلا،
شەيتانغا دەرس بېرىشكە.
يۇزۇڭ قانداق چىدادى،
مېنى تاشلاپ كېتىشكە.

يېڭىسۇغا* كېتىپسەن،
ئەرگەشىپ چولاق قاشنى.
گوھەر ئوخشاش قوينۇڭغا،
سولاپ ياتىپسەن تاشنى.
ئامان بولسام كورەرمەن،
كوزۇڭدىن ئاققان ياشنى.

مەيلى كەتسەڭ كېتىۋەر،
ماڭا ما يار تاپىلار.
يالغۇز قالماس ئاسماندا،
ئۇچۇپ يۇرگەن قاغىلار.

* يېڭىسۇ — جاي ئىسمى.

ئاقسۇپىدا① چەندانىچە②
سەندەك خانىم - ئاغچىلار.

ئارتۇقمىكەن مېنىڭدىن،
باينى ئوغلى مۇتەل تاز.
دوستلار ئاتامغا دەڭلار،
ئاتىمنى قويسۇن قوتاز.
كورۇنۇپتۇ ئۇ قاردەك،
ئالماخانغا ئودەك، غاز.

ئالماخان دىگەن خاتۇن،
بوزەك ئەتمەگىن مەنى.
كېلىپ يۇرسەم مەلەڭگە،
يەپ كېتەرمەنمۇ سەنى.
تاشا يۇرتلۇق ئىكەن دەپ
تاشلاۋەتمەگىن مەنى.

مۇساپىر كورمە مەنى،
مەنما يۇرۇي مەلەڭدە.
هەر ئادەم كۇن ئالپىتۇ،
ئالما خانىم سايەڭدە.
كويۇك دەردى يامانكەن،
ئويناۋالاي ئايەمدە.

---

① ئاقسۇپا ـــ جاي ئىسمى.
② چەندان ـــ نۇرغۇن، كوپ.

ئوينا سەنما مەيلىڭچە،
ياخشى ئادەمنى تاپەپ.
قوچاغىڭغا سولاۋال،
كورەك جۇۋاڭنى يايەپ.
بۇگۈن ئويناغانىڭدىن
ئەتە كەتمەگىن تانىپ.

ئالتىنچى ئاي تاموزدا
سۇدا يۇرگەن بالىقتەك،
ئوز توپىدىن ئايرالىپ،
يالغۇز يۇرگەن ئايىقتەك؛
ئارامىزدا يۇرۇيدۇ،
چىپار تونلۇق ئايىتەك.

سالىپ بەردىم قىياق ئوت،
هويلا داكى ئۇلاققا.
يارنى سۇغا چىقار دەپ،
ئارقا داقى بۇلاققا.
ساقلاسام يار چىقمادى،
تاقۇ چىقتى قونداققا.

ناماششام ۋاقتى بولۇپ،
تاقۇ چىقتى قونداققا.
نىمە بالا بولغاندۇ،
كوڭلۇم خوشى ئامراققا.
مەندە بولسا خىيالى،
چىقار ئىدى بۇچاققا.

تاقۇ دىگەن بەك سەگەك،
تاڭ سەھەردە سايرايدۇ.
يارنىڭ كوڭلىدە كىم بار،
ئارقا يولغا قارايدۇ.
بىۋاپالىق قىلساڭ يار،
ئەللەر سىنى قاغايدۇ.

يۇتۇن مەلە ئىچىدە
ياراتىپ سىنى تۇتنۇم.
كىيىندۇرۇپ تون ياپاي،
ئاسماندىكى بۇلۇتتۇن.
ئاكام كەلىپ ئەپكەتسۇن،
ئولۇگۇمنى بۇ يۇرتتۇن.
ئىچىلمىدىن ئايرىلسام،
سىڭمەيدۇ يىگەن ئاشىم.
تا ئولگىچە ئويناييمەن،
تەنىمدە بولسا باشىم.
سىنى دەپ ئالا بولدى،
قاپقارا ساقال، ساچىم.

ئىسەنگە ساقلاپ قويدۇم،
قارا كورپە گىدەنى.
ئويدە باققان پاخلاندەك
يۇمشاق ئىكەن بەدەنى.
قۇلاغىمدىن كەتمەيدۇ،
يارنىڭ شۇ كۇن دىگەنى.

ياراشىپتۇ قاشلارىڭ،
نامىغا ئۇنىگەن قىياقتەك.
قوتانىڭدا ئۇلتۇردۇم،
باغلاقتىكى ئوغلاقتەك.
ئوبىناپ جاننى ئالادۇ،
ئىككى كوزۇڭ بولاقتەك.

ئۈچ كۈن ياتتىم سولاقتا،
ھېچكىم ئەھۋال سورىماي،
بۇرنۇڭغا پۇراپ قالدىم،
باشتا ساسىق پۇرىماي.
سولاقتا ئولتۇرغانىم،
گۈل ئايىمغا چىدىماي.

گۈل ئايىم سېنى دەپ مەن،
يۇرتۇمدىن يانا كەلدىم.
بىر ئاغىز سوز قىلمايسەن،
نومۇس قىلامسەن مەندىن.
كوڭلۇڭ نازۇك ئەجەپمۇ،
ئوتسەڭچۇ گۇنايىمدىن.

ئولتۇرىسەن گۈل ئايىم،
قاش، كوزۇڭنى ئوينىتىپ.
كويدۇرىسەن نىمانچە،
يۇرەكىمگە ئوت ياقىپ.
كوڭلۇڭ ئارام تاپارمۇ،
مەن غېرىبنى يىغلىتىپ.

غازاڭلار سارغايپتۇ،
كۆز بولغانغا ئوخشايدۇ.
كوزۇمدىن ئاققان ياشىم،
ئەمدى قاچان توختايدۇ.
غېرىپلىغىمنى بىلىپ،
يارىم قاچان يوقلايدۇ.

ئاقسۇپا يايلاغىدا
تىزغا كېلىپتۇ قىياق.
خەت - خالتاڭىز كەلمەدى،
ئارامىز قانچە يىراق.
يىراقلىقمۇ بىلىنمەس،
يۈرەكتە بولسا پىراق.

مەن غېرىپىڭ هالىغا
يارىم قاچان يېتەرسەن؟
بەش - توت كۈن بەزلەپ قويۇپ،
ئاقسۇپاڭغا كېتەرسەن.
غېرىپلىق ماڭا يەتتى،
كەتسەڭ قاچان كېلەرسەن.

چولپان بىلەن تەڭ تۇرۇپ،
بەلنى مەھكەم باغلادىم.
سەن گۈلۈمنى كورەلمەي،
كېچە - كۈندۈز يىغلادىم.
گۈلۈم سېنىڭ ئىشقىڭدا،
يۈرەگىمنى داغلادىم.

ئۈنچۈ يوللادىم ساڭا،
قاداۋالغىن باشىڭغا.
ئەجەپ رەھمىڭ كەلمەدى،
كوزدىن ئاققان ياشىمغا.
قاناتىم بولسا مېنىڭ،
بارار ئىدىم قاشىڭغا.

گۈل بوجۇدۇم يۈرەككە،
تىل تورغويۇم سوزۈڭدىن.
ساڭا بەرگەن كوڭلۈمنى،
كورگەنمىدىڭ كوزۈمدىن.
ئولۈپ كەتسەم ئوتۈڭدا،
رازى بولغىن توزۈڭدىن.

ئويناق كوزۈڭ ئوخشايدۇ،
قايناپ تۇرغان بۇلاققا.
ۋەدىلەشكەن گۈنامۇ،
ھەجەپ قالدۇق سوراققا.
تىل تورغويۇم چۈشتۈمغۇ،
تىرىك تۇرۇپ دوزاققا.

مەندىن ئاياپ دىمەپسەن،
ئاغزىڭدەكى يەلىڭنى.
باغرىم ئەسلا قانمايدۇ،
يەۋالساما لەۋىڭنى.
كوكۈل بولمە باشقىغا،
تاشلاپ مەندەك خىلىڭنى.

غېرىپ بولۇپ يۇرگەندە
كىم سورايدۇ ھالىمنى.
تىل تورغويۇم سەن ئۇچۇن
پىلاپ① قويدۇم جانىمنى.
ئۇلسەمما ئۇنتۇمايمەن،
قارا كوز مۇلايىمنى.

خۇدايىمدىن تىلەيمەن،
يارىم بولسۇن سالامەت.
تىل تورغويۇم جانىمنى،
ساڭا قويدۇم ئامەت.
سەنسىز ئوتكەن كۇنلەرىم،
ماڭا دوزاخ، قىيامەت.

سەۋەتكە سالسا توختار،
كوزدىن ئاققان ياشىمىز.
ئاخىر غىچە ئويناپلۇ،
تەڭ ئاقارسۇن باشىمىز.
دەمەتلىك ئاراسىدا،
ئىتمەيدىكەن② ئاتىمىز.

يارىم سېنى دەردىڭدە،
كوزۇمدىن ئۇيقۇم كوچەر.

① پىلاپ قويدۇم — تىكىپ قويدۇم.
② ئىتمەيدۇ — يۇتمەيدۇ، ئوچمەيدۇ.

بىر ۋاقلىق مۇڭداشالى،
كوڭلۈم شۇندا سويۇنەر.
يالغۇز دەرەخ ياشناسا،
سايەسى چولگە چۈشەر.

چولگە چۈشەر سايەسى،
ئىزلەپ كەلدىم ئاڭلاشىپ.
بۇ دەرت ئادا بولغۇچە،
ئولتۇرالى قاراشىپ.
دەرتمەن بولساڭ بىرى كەل،
دەرت توكەلى مۇڭداشىپ.

قارا ئاتنى ئالدىم مەن،
تويلۇغۇڭغا سالغالى.
كەلدىم يىراق چارادىن،
ئوزقولۇمغا ئالغالى.
تىل تورغويۇم يارىمنى،
يۇرۇگۇمگە تاڭغالى.

تىل تورغايىم يېقىن كەل،
ئولتۇرۇپ مۇڭدۇشالى،
يەلپۈنەدۇ قىياقتەك،
ماڭلايلىق ساچىڭ تالى.
كورۇپ قالماسۇن بىرنى،
قۇش بۇرۇن بەگىڭ سالى.

ئىشىگىڭنىڭ ئالدىدا،
ئېرىمەيتۇ تېخى قار.

ئاي جانىم بۇ ئالەمدە،
سەندىن بولەك كىمىم بار.
ئويناي دىسەم كوڭۇللۇك،
ئەسلى زامان كوڭۇل تار.

كىشى قولىدا ئاش يىسەڭ،
چىدىماس مىنىڭ ئىچىم.
ئىشىكىڭدە كورگەنسەن،
شۇ يانغان مىنىڭ ئىزدىم.
ياماپ بىرۇركىشىم يوق،
يىرتىلىپ كەتسە تىزىم.

ئويناي دىسەم جىق ئادەم،
كوڭۇلدىكى بىر ئادەم.
يارغا تەشنا بولۇپسىز،
خىنىم قىلايمۇ ياردەم.
ئۇچ كۇن ئويناش قىلىپلا،
خەققە قىلىپسىز ئەلەم.

قارا دوڭگە ئوي سالىپ،
توسادىمەن يولۇڭنۇ.
قارارۇشقا يامەن ئاپەت،
تۇگەتىدۇ قويۇمىۇ.
ئەۋرىشىندەك بەلىڭگە،
سالىپ ياتاي قولۇمىۇ.

ئاپتاپپەرەسكە ئوخشاش،
كۇن چورۇلسە چورۇلۇپ،

شۇمۇ ئادەم خۇيمۇ،
ھەر تەرەپكە ئۇرۇلۇپ.
ئىككى يۈزلۈك بولۇشنى،
مەنمۇ سىزدىن ئۆگىنىپ.

ئايرۇپىلان كېلىدۇ،
ئىككى يۈزى قاناتلىق.
مەن يارنى تونۇپ قويدۇم،
ئوتۇپ كېتىشتى ئاتلىق.
كەلمەسكە چارىسى يوق،
ياردىگەن شۇنداق تاتلىق.

ئارقاڭدىن قاراپ تۇرسام،
قايرىلمىدىڭ كەينىڭگە.
خىيالىڭ باشقا بولسا،
قويۇپ بېرەي مەيلىڭگە.
ھىچنەرسە دەركار ئەمەس،
يار ئۈچۈن تارتقان دەرتكە.

☆ ☆

بارساڭلار سالام دەڭلار،
مېنى سورىغان يارغا.
ئېيتىنى چىقارماڭلار،
كوڭلۇم تۇغمايدۇ ئاكا.

خالى يەر بىلەن ئوتسۇن،
جىمەسى* بولۇر ماڭا.

☆ ☆

بىشىڭغا ئۈنگەن چىچىك،
ئىككى دولاڭغا پاتماي.
بىرچە يادىڭغا ئۇنا،
قىزىلگۈلۈم ئۇنۇتماي.
شۇنچە دەردىڭنى تارتتىم،
قولۇڭ ئۇچىنى تۇتماي.

☆ ☆

باغدا توخۇنىڭ ئىزى،
تاغدا سايرايدۇ كەكلىك.
چىرايىڭ ئىچىلمايدۇ،
قايسى يارىڭغا گەپلىك؟
چىچەن بولساڭ بىلەرسەن،
كىملەر يۈرۈيدۇ دەرتلىك.

☆ ☆

بىر يەردە ئولتۇراي دەپ،
سىنىڭ مەلەڭگە كوچۇپ.

* جىمە ــ تاپا - تەنە، سوز - چوچەك.

پۇتۇڭدا تاۋار پايپاق،
كىيگىنىڭ مەسە ئۆتۈك.
بىيىشكە كىرەرمەن،
قويسام كوزۇڭنى ئۆپۈپ.

بويۇم بىلەن قۇيۇلۇپ،
كوزۇمدىن ئاققان يېشىم.
ئوت كويۇك يامان ئىكەن،
ئايلىنىپ كەتتى بېشىم.
ئىچىم ئېزىلىپ كەتسە،
ساق تۇرىدىكەن تېشىم.

بوغۇزۇمدىن غىزا ئۆتمەي،
بۇ مېنىڭ كورگەن كۈنۈم.
ئارىمىز يېقىن بولسا،
ساڭا ئاڭلانسا ئۈنۈم.
بەرگەن خېتىڭنى ئوقۇپ،
گۇلدەك ئېچىلدى كوڭلۇم.

بۇغدايىنىڭ ئارىسىغا،
زاغۇن ئېلىشىپ كەتكەن.
مېنىڭ بىلەن سىنىڭدەك،
كىم مۇرادىغا يەتكەن.
ئالتۇن بىلەن كۈمۈچنى،
سىرلاپ يۇغۇرۇپ ئەتكەن.

ئېچىلمىدىن ئايرىلىپ،
سىڭمەيدۇ يىگەن ئاشىم.
ئايرىلماستىن ئوينايمەن،
ئۇلۇمگە كەتسە باشىم.
ئاي يۇزۇڭگە يارىشىپ،
قارا كوز قەلەم قاشىڭ.

☆ ☆

ئىشىگىڭدىن ئوتەرمەن،
بانە قىلىپ كالىغا.
قۇرۇق دەريا* ياقىلاپ،
كېچە ماڭدىم شايارغا،
يۇزى قارا بىۋاپا.
چىقماي قالدىڭ تالاغا.

☆ ☆

ئىشىگىڭنىڭ ئالدىدا،
كۇندە قۇرىمايدۇ قار.
ئاھ جېنىم شۇ ئالەمدە،
سەندىن بولەك نىمەم بار.
كوڭۇلدەك يۇرەلەيمىز،
ئەسلى زامان ئالەم تار.

---

* قۇرۇق دەريا — تارىمنىڭ بىر ئېقىنى.

☆ ☆

ئىشىگىڭنىڭ ئالدىدا،
بۇلبۇللار سايرىشىدۇ.
مۇبارەك بولسۇن يارىم،
تون كىيسەڭ يارىشىدۇ.
تالاغا چىقىپ ماڭساڭ،
ياش باللار قارىشىدۇ.

☆ ☆

ئېشىگى ھېرىپ قېلىپ،
يۈكىنى ئارتتىم باقىنىڭ.
يىسەڭ چىشىڭ چۈشىدۇ،
سودىگەرنىڭ قېقىنى.
ئەينەككە قاراپ يۈلاي،
ساقىلىمنىڭ ئېقىنى.

☆ ☆

غازاڭ كېسىپ سەمرىتەي،
باققاندىكى قويۇمنى.
ئۆزەم تېپىپ ماڭالماي،
كېچە ماڭغان يولۇمنى.
قانچە گۇنايىم بولسا،
باغلاپ بېرەي قولۇمنى.

☆ ☆

گەپ قىلماستىن يۈرگەنگە،
ساراڭمىكىن دىدىڭمۇ؟
گەپىنىڭ ئۇچىنى ئېيتتىم،
قالغىنىنى بىلدىڭمۇ؟
ئالا قانان بىۋاپا،
كويگىنىمنى بىلدىڭمۇ؟

☆ ☆

خەۋىرى كەلگەن بىلەن،
كەلمەيدىكەن ئۆزلىرى.
قاتتىق تاشنى ئېرىتكەن،
شىرىن ناۋات سوزلىرى.
مېنىڭ ئىچىمنى كويدۈرگەن،
موزاي كىرپىك كوزلىرى.

خىيال قىلىپ ئولتۇرۇپ
چىراي-پەيزىم سارغىيىپ.
يەتمەپتۇ مۇرادىغا،
بۇرۇنقى ئوتكەن شا، غېرىپ.
يېشىم يەتمەي قىرىققا،
كەتتى بېشىم ئاقىرىپ.

☆ ☆

ئىچىم ئېزىلىپ كەتتى،
قالدى تېرە ئۈستىدىخان.
ئۆلگىچە ئۇنۇتمايمەن،
كۈندە قىلدى داستىخان.
ئالتۇن گۈلنى ئۇنىسام،
كويۇپ كېتىدۇ بۇ جان.

☆ ☆

كالا سويۇپ قىسىنىپ،
تېرىلغۇدا يىپىشكە،
بىزنى يارغا قاتقانلار،
تىرىك كەتكەي بىيىشكە.
بىرقېتىم سويۇپ قويۇپ،
كوڭلۇك ئاغرىپ نىمىشقا.

☆ ☆

كېچە ـ كۈندۈزلا ماڭدىم،
مۇشۇ تاغنى ئارىلاپ.
ئىككى كوزۇم تەلمۈردى،
يارىم تەرەپكە قاراپ.
شەيتان دىگەن بىۋاپا،
ئوتقا سالىدۇ قىيناپ.

كېچە ـ كۈندۈز قىلارمەن،
يارىمنىڭ تىلەگىنى.
ئۈچ كۈن ياقىلاپ مېڭىپ،
ئوگەننىڭ ئېلەگىنى*
ئېگىز يالاپ كەتكەندۇ،
گۈلۈمنىڭ بىلەگىنى.

☆ ☆

كىشى يارى بىۋاپا،
كېتەي كوڭلۈمنى بولۇپ.
دەردىم ئارا بولمىدى،
سېنىڭ ئىشقىڭدا كويۇپ،
ئادەم كەلسە دۇئا دەپ،
ئاغزىغا يۈزىنى سويۇپ.

☆ ☆

كېيگەن ئىگىنىڭ يارىشىپ،
تاغدەك ئوسكەن بويۇڭغا.
كېلەرگىنى مەن بىلسام
چىقىپ تۇرماي يولۇڭغا.
ئوزى كىچىك بولسىمۇ،
ئالەمنى ئالۇر قولىغا.

* ئوگەننىڭ ئېلەگى ـــ ئوگەن دەرياسىنىڭ بىر تارمىغى.

☆ ☆

كۆزىمىزگە كور قىلىپ*
چايغا چىلىلاپ يارىنى.
غېرىپ بولۇپ ئولتۇرسام،
كىشى سورىماي ھالىمنى.
يار يادىمغا يەتكەندە،
نەمگە ياقاي باغرىمنى.

كوزۇمدىن ئاققان ياشىم،
توشۇپ كەتتى تارىمغا،
مەن يارىمنى تېڭىشۋالاي،
كويۇپ كەتكەن باغرىمغا.
يار ئۆچۈن ئولۇپ كەتسەم،
ئاغرىنمايمەن جېنىمغا.

☆ ☆

كويۇك ئوت يامان ئىكەن،
پاتمايدىكەن تېنىمگە.
ھەممىسى سانچىق بولۇپ
تۇرۇپ قالدى بېلىمگە.
تۆكلۈگۈك ئوچۇق بولسا،
كىرىپ بارسام ئويۈگە.

---

* كورقىلىپ ـــ كورسىتىپ تۇرۇپ.

☆ ☆

مېھرىۋانىم خوش ئەمدى،
ئۈزنىپ قويۇپ ياندىڭ.
تولغىنىپ قاراپ تۇرۇپ،
بارتېنىمگە ئوت ياقتىڭ.
قانداق بارىمەن ئەمدى،
ئايرىلىپ يولدا قالدىڭ.

☆ ☆

مېنىمۇ قۇچاقلىدىڭ،
كوينىگىڭنىڭ تېشىدىن،
مەندە كوڭلىڭىز بولسا،
نان ئورۇپ يەي بېشىڭدىن.
مېنىڭ مەيلىمچە بولسا،
قويمىسام يار قېشىدىن.

☆ ☆

مېنىڭ چىرايىم سۇنۇق،
مەن سارغىيىپ ساماندەك.
ئويۇڭگە باراي دىسەم،
قېشىڭدا يارىڭ باردەك.
كۇندە چىقتىڭ ياسىنىپ،
قىزىلگۇل تولۇن ئايدەك.

☆ ☆

مەن قىشنىڭغا باراي دەپ،
شۇ تار كوچا كەڭ بولماي.
ئالتىن بىلەن ئوينايلى،
دۈشمەن بىلەن تەڭ بولماي.
يالغۇز ياتقىن ئويۇڭدە،
يېنىڭدا ئادەم قويماي.

☆ ☆

مەن مۇندىن يېنىپ كەتسەم،
ھېرىپ قالماس ئۇلاغىم.
يار ئېتىمنى چىقارسا،
ئاڭلار ئىدى قۇلاغىم.
قىلچە گۇنايىم بولسا،
ئىلكىڭگە ئېلىپ سوراغىن.

☆ ☆

سىز يادىمغا كىرگەندە،
ماڭغان يولۇمدىن ئېزىپ،
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
بېرەيمۇ خەتكە يېزىپ.
غېرىپ بىلەن سەنەمدەك،
ئۆلمەي تىرىك ئايرىلىپ.

سىزگە ئېيتتىم ئېلەنىپ*،
مەن قېنىمغا پاتالماي.
غېرىپ جان ئوتتۇك يامان،
كېچە ئورنۇمدا ياتالماي.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
خالى تېپىپ ئېيتالماي.

☆ ☆

سوغاق سۇنى باندلاپ،
يوقلاپ باردىم ئۆيۈڭگە
ھېچ ئىلاجىم بولمىدى،
يار كەلدىمۇ كوڭلۈڭگە.
ھېچنەرسە دەركار ئەمەس،
ئىچىمدىكى كويۈككە.

☆ ☆

تېرىپ قويسا ئۈنەدۇر،
يەنە كېلەر تېرىلغا.
بار تېنىم كويۈپ كەتتى،
ئارقىسىغا قايرىلسا.
بولەك باشتىن ئوينايمەن،
ئاداشىدىن ئايرىلسا.

* ئېلەنمەك ـ ئېلەشمەك، چاپلانماق.

☆ ☆

تۈن كېچىنى يورۇتقان،
ئون بەش كۈنلۈك ئاي ئىكەن.
يارىمىنىڭ مىنگەن ئېتى،
كوندۇرمىگەن تاي ئىكەن.
ئادەممىكىن دەپ يۈرسەم،
قۇرۇق سولەت باي ئىكەن.

☆ ☆

ئۇلۇق كولنىڭ* ئىچىدە،
قېشىڭنى قارا قىلىپ،
قىلغان ۋەدەڭگە تۇرماي،
كوڭلۈڭنى ئالا قىلىپ.
بىرەر قاتار يوقلىغىن،
ئوتتۇنغا بانە قىلىپ.

شامال كەلسە پۇرايدۇ،
ئەتراپىڭىز تۈز ئۈچۈن.
ھەجەپ ئىچىم كويىدۇ،
شۇ مەلىدە سىز ئۈچۈن.
ھەسرەت بىلەن تۈتقان يار،
گەپ ئاڭلىما بىز ئۈچۈن.

* ئۇلۇق كول- لوپنۇردا بىر يەر ئىسمى.

☆ ☆

ياخشى گەپنىڭ باھاسى،
ھەركىم ئالسا يىمىلىك تىللا.
ئوينىغىن گاڭگۇك بىلەن،
جان قىينىلار ياڭسۇكدا*
پۇقرا ئەللەر بىلمەيدۇ،
سورىتى بار جاڭجۇكدا.

☆ ☆

يامغۇر يېغىپ قالمىسۇن،
ھاۋا - جاھان بۇزۇلۇپ،
بىر ئېغىز گېپىم بىلەن،
يارىم بىزگە بۇزۇلۇپ.
بىۋاپا چىقىپ قالدىڭ،
مەن يۈرۈيمەن مۇرۇنلۇق.

☆ ☆

يامغۇر يېغىپ قالمىسۇن،
كىيگەن تونىنى ھول قىلىپ.
قاراپ كۈلىسىز يارىم،
مېنىڭ ئىچىمنى خۇن قىلىپ.

---

* ياڭسۇك — نامەرت.

ئۆزەڭگە دورا قىلغىن،
مېنى سېتىپ پۇل قىلىپ.

☆ ☆

يار ئايرىلىپ قالغانغا،
چام سىلىپ ماڭغۇم كەلمەي.
شەيتان دىگەن بىۋاپا،
ئويلىسا چۈشكە كىرمەي.
ئىشىنىپ كېتىپتىمەن،
قويغان قارادا كەلمەي.

يار بىلەن قاتار ماڭسام
كىچىگۈ چوڭ قارىشىپ.
سېنىڭ بىلەن ئاداش دەپ،
يۈرۈشىدۇ مارىشىپ.
شۇنداق ئالەم ئوتەرمۇ،
يىراق يەردىن قارىشىپ.

☆ ☆

يارنىڭ ئولتۇرغان ئويى،
قىلۋى يېنى توز بولۇپ.
ئۇچراشقان ئادەملەرگە،
ئېچىلىسىز گۇل بولۇپ.

ئوتنگىز چۇشۇپ قاپتۇ،
كويۇپ كەتتىم كۇل بولۇپ.

☆ ☆

يارغا قاتقان قوشغىم،
ناۋاينىڭ بىيىتى.
بىر قېتىم سويۇپ قويۇپ،
تاش كوڭلۇمنى ئېرىتتى.
كوڭلى ئاغرىپ كېتىپتۇ،
بۇ كەمگىچە كېلەتتى.

☆ ☆

يىمىشلىك دەرەخلەرنىڭ،
يوپۇرمىقى سېرىدلىپ.
نوزۇك جان ئوتۇك يامان،
كەتتى يۇرەك ئېزىلىپ.
ئىزلەپمۇ تاپالمايمەن،
قايان كەتتىڭ ئېچىلىم؟

☆ ☆

يۇرگۇزمەيدۇ تەرگىشىپ،
ئوز تۇققانلار خاس بولۇپ * .
كوڭلىنى بولۇپ كەتتى،

* خاس بولۇپ — دۇشمەن بولۇپ.

قېرىنداشلار يان * بولۇپ.
غېرىپسىنىپ يۈرۈيمەن،
ئىچىم دەرت بىلەن تولۇپ.

ئەتىگەندىن بېرىسى،
دەردىمنى ئۆزەم بىلەرمەن.
كوزۇمدىن ئاقتان ياشقا،
كېمە سېلىپ ئوتەرسەن.
مەندىن ئوتكەن كەمچىلىك،
ئۆز ئۈستۈمگە ئالارمەن.

☆ ☆

ئەتىگەن كەلگەن شامال
كۈن پاتقۇچە توختىماي.
جاپا تارتتىڭمۇ يارىم،
بىرچە كېلىپ يوقلىماي.
بىر مەلىنىڭ ئىچىدە
ساڭا كىشى ئوخشىماي.

☆ ☆

غېرىپسىنىپ ئولتۇرسام
كىم كېلىدۇ قېشىمغا،

---

* يان - يات.

كېمە سىلىپ ئوتتۇكلار،
كوزدىن ئاققان يېشىمغا.
شۇنچە دەرت-ئەلەم كەلدى،
كىچىك تۇرۇپ بېشىمغا.

☆ ☆

غېرىپ بولغان چېغىمدا،
ھېچكىم كەلمەي قېشىمغا.
يار مېنى تاشلىۋەتسەڭ،
ياخشى بولماس ئېتىڭغا،
چىن گېپىڭنى دېمىگىن،
ئۇرۇق-تۇققان، يېتىڭغا.

☆ ☆

غازاڭلار سارغىيىپتۇ،
كۈز بولغانغا ئوخشايدۇ.
كوزۇمدىن ئاققان يېشىم،
ئەمدى قاچان توختايدۇ.
غېرىپلىغىمنى بىلىپ،
كۆندە كېلىپ يوقلايدۇ.

ھەجەپمۇ يارىشىپتۇ،
بويۇڭدىكى پەشمىتىڭ.
غېرىپ كوڭلۇمنى يېشىپ،
بىردەم ئولتۇر گەپلىشىپ،

ئۆز تۇققان بولدى دۈشمەن،
يۈرگۈزمەيدۇ تەرگىشىپ،

☆ ☆

ھەممىدىن ئېگىز ئۇچۇپ،
كوزۇم چۇشتى تېرەككە.
جاندىن ئېزىز چىمەنگۇل،
ئوتۇك چۇشتى يۈرەككە.
خاتىرىڭنى جەمى قىل،
گەپ قىلمايمەن بولەككە.

☆ ☆

ھارۋىنى ھەيدەپ ماڭدىم،
كونچىدىكى① سامانغا.
گەپ قىلمىساڭ بولمايدۇ
ماڭا ئوخشاش يامانغا.
دوست ۋە دۈشمەن ئىچىدە،
چىقالمىدىم دالانغا.

☆ ☆

ھاۋا پاراخوت② ئۇچادۇر،
ئاسماندىكى يەل بىلەن.

① كۆنچى — لوپنۇرناھىيە بازىرىنىڭ ئىسمى.
② ھاۋا پاراخوت — ئايروپىلان.

ئاغزىدا بىزنى ئالداپ،
يېنىدىكى ئەل بىلەن.
بۇ يۇرتتا تۇرمايدىمەن،
مەن ئايرىلسام سەن بىلەن.

☆ ☆

ھاۋادىن چۈشۈپ تۇرغان،
قارمىدى يامغۇرمىدى؟
كوڭلۈمنى بىلمەيسەن،
يارىم باغرىڭ تاشمىدى؟
بىز تەرەپكە قايرىلماي،
بولەك يارىڭ بارمىدى؟

ھەمرا دىگەن ھەمرايىم
قايان كەتتىڭ قايرىلىپ.
بىز تەرەپكە كەلمەيسەن،
بىرەر ۋاقلىق يات قىلىپ.
توڭۇلۇپلا* كەتتىڭمۇ،
سەن باغرىڭنى تاش قىلىپ.

☆ ☆

قاچان سايىسى چۈشەر،
يېڭىدىن تىككەن*جىرىم

* توڭۇلمەك ــ ئايىنىش، بۇرۇلۇش، يونۇلۇشنى ئوزگەرتىش مەنىلىرىدە.

سۆيسەڭ تىلىمنى ئېرىتەر،
ناۋاتتىن تاتلىق لېۋىڭ.
يېڭى ئۆسمە نازۇك جان،
يالغۇز ئۆزەمنىڭ خىلىم.

☆ ☆

قانىتى بار قۇش بولۇپ،
ئۇچۇپ هاۋاغا چىقسام.
دۈشمەنلىرىڭ بولمىسا،
ئېلىپ ئىچىمگە يۇتسام.
بار تېنىمگە ئوت كەتتى،
قولۇڭ ئۇچىنى تۇتسام.

☆ ☆

قانىتى بار قۇش بولۇپ،
هىندىستاندا قىشلىسام.
مېنىڭ سۇنار چىرايىم،
بىردەم ئويدىن چىقمىساڭ.
ئاخىر بولار ئۇۋالىم،
خۇدايىمغا يىغلىسام.

☆ ☆

قەننى قوشۇپ يۇغۇرغان،
ناشپەكەرنىڭ تىلىغا.

يارىمنىڭ خەۋىرىنى،
ئېلىپ كەل يالغۇز قاغا.
يارِ مېنى يامان دىسە،
ئەمدى ئۇينار خىلىغا.

قارا چاچنى تالقىتاي①،
سايە بولسۇن يولۇڭغا.
جېنىمنى قېتىپ بېرەي،
كەتمەن تۇتقان قولۇڭغا.
كېلەرىڭنى مەن بىلسەم،
چىقىپ تۇرماي يولۇڭغا.

☆ ☆

قېرىپ قالسام يۇرۇيمەن،
تىرەك - ھاسا تايىنىپ.
ئونلۇقتىن② بېلىق تۇتۇپ،
ئاداشىمغا يارانىپ.
كونچىگە چىقىپ كەتتىم،
نىمە ئىكىن خىيالىم؟

☆ ☆

قاش - كوزۇڭنى ئوخشىتاي،
ئېقىپ تۇرغان بۇلاققا.

① تالقىتماق — چۇۋۇماق.
② ئونلۇق — لوپنۇردا يەر ئىسمى.

قىلىچە گۇنايىم بولسا،
ئۆزەڭ ئالغىن سوراقتا.
مەن مۇرۇنلۇق يۇرۇيمەن،
ئوڭ كوزدىكى قاراقتا.*

☆ ☆

قېشىڭنىڭ قاراسىنى،
نەمگە تېرىپ ئۇندۇرەي.
بىردەم ئولتۇر قېشىمدا،
مەن كوزۇمگە سىڭدۇرەي.
دوستۇمدىن تولا دۇشمەن،
قانداق ئېچىلىپ كۇلەي.

☆ ☆

قوغۇننى تىلىپ قويۇپ،
ئۆزەڭ يىمەي تۇرامسەن؟
مۇڭداشقىلى مەن كەلدىم،
بىر گېپىڭنى دىمەمسەن؟
ئىچىمگە چۇشتى كويۇك،
قىزىلگۇل يار بىلەمسەن؟

قىلۋىدىن كەلگەن شامال،
تېگىپ تۇردى قۇلاقتا،

* قاراق ــ قارىچۇق.

چىرايىڭ ھەجەپ سوْنوْق،
كىملەر ئالدى سوراقتا.
قاش - كوزوْڭنى ئوخشتاي،
ئېقىپ توْرغان بوْلاقتا.

☆ ☆

قىرىق ئادەم بېرىپتوْ،
قارا دوڭگە* زەمبىلگە.
ئىشىنىپ يوْروْپتىمەن،
قىزىلگوْلوْم مەن سىزگە.
شوْنچە دەردىڭنى تارتسام،
دال بوْلمىدىڭ دەردىمگە.

☆ ☆

خىزمىتى چىققان بولسا،
كېلەر ئىدى بىز ياقتا.
شەيتان دىگەن بىۋاپا،
ھەجەپمۇ سالدى ئوتقا.
سايىقلىق قىلما يارىم،
چوْشاق سالاي پوْتوْڭغا.

☆ ☆

قوشىغىم ئېيتىپ بېرەي،
تېگىنى بىلگىن ئوزوْڭ.

* قارادوڭ ــ جاي ئىسمى.

مېنىڭ ساڭا كويگىنىم،
ھەسەلدىن تاتلىق سوزۇڭ.
چىرايىڭغا ياراشقان،
قاش - كىرپىك قارا كوزۇڭ.

☆ ☆

قولۇڭدىكى بىلەيزۇك،
پاتار بولسا بىلەككە.
بىر سىڭىل دەپ ئېسىركەپ①
تۇغۇلۇپسەن بولەكچە.
ئەگەر ئاۋازىڭ چىقسا،
دەز كېتىدۇ يۇرەككە.
قوساق كوپۇگى قىلماي،
ئولتۇرۋاتقىن مېنى.
شۇنچىلارنىڭ ئىچىدە،
خارايلاپ② تۇتتۇم سېنى.

☆ ☆

ئوگەننىڭ ياقىسىدا،
ئۇنۇپتۇ توغراق يانتاق.
ھاشارچىغا يېتەلمەي،
كېچە - كۇندۇز يول ماڭساق.

---

① ئېسىركەپ — ئەتىۋالاپ.
② خارايلاپ — تاللاپ.

ياشلارغا تەڭ قىلمىدىڭ،
ساقىلىمغا ئاق چالسا.

ئوتىدىغان يولۇڭغا،
ئولتۇراي سايە قىلىپ.
مەن بېرىپ يوقلاپ كېلەي
بىر ئىشنى بانا قىلىپ.
بولدى بۈگۈن توققۇز كۈن،
يۈرۈيمەن نالە قىلىپ.

☆ ☆

ئۆزەم خەت بىلەر بولسام،
سىزىپ ئالسام كوزۇڭنى.
ئېچىلىم ئايارسەنمۇ،
بىر - ئىككى ئېغىز سوزۇڭنى.
سەن ئۆزەڭ كىچىك ئەمەس،
تونۇپ يۈرگىن ئۆزەڭنى.

☆ ☆

ئۆزەم يوقلاپ يۈرۈيمەن،
سېغىنغىنىمنى چىنەپ * .
قېرىپ قالغان خوتۇندەك،
ماڭغان يولۇمدىن تېنەپ.

* چىنەپ ـــ ئولچەپ.

يارىم مېنگەن ئېتىڭنى،
قىزىڭغا بەرگىن ئېنەپ①.

يېرى جاڭگاللىق ئۇچۇن،
كورۇنمەي غاغالتاسى②.
ئۇلۇغ شەھەردىن كەپتۇ،
قەننى سالغان خالتاسى.
يۇرتىمىزلەرگە ئوخشاش،③
كوينىگىنىڭ ياقىسى.

كوينىگىنىڭ ياقىسى،
سىم يىپ④ بىلەن پەرلىگەن.
تاڭ ئاتقۇچە ئىش قىلىپ،
چارقا سوزۇپ يەملىگەن.⑤
ئۇلۇغ شەھەردە ئولتۇرۇپ،
كول ئىچىگە كەلمىگەن⑥.

ياغ بىلىقنى يەي دىسە،
كول ئىچىگە كەلمەسمۇ؟
ئاسماندىكى يۇلتۇزدەك،

① ئېنەپ — ئەن سېلىپ، ئاتاپ.
② غاغالتا — دەريانىڭ كىچىك توختايدىغان يېرى.
③ "شەھەردىكىلەرگە ئوخشاش" دىگەن مەنىدە.
④ سىم يىپ — زەر يىپ.
⑤ "چاق بىلەن يىپ ئىگىرگەن" دىگەن مەنىدە.
⑥ لوپنۇرلۇقلار ئوزلىرىنىڭ يېزىلىرىنى "كول ئىچى" دييىشىدۇ. بۇ سەھرا يېرى دىگەن مەنىدە.

بىز ئۇككىمىز ئەمەسمۇ؟
يادىغا ئۇنار بولسا،
بىرەر قېتىم دىمەسمۇ؟

☆ ☆

كورلىغا بارايلى دەپ،
سەھەردە ئاتنى توقى.
ئەلدە قۇلدەك ئىشلىگەن،
قولدا پۇلۇمنىڭ يوقى.
ئېچىلىمدىن ئايرىلسام،
كوزۇمنى قارغا چوقى.

ئاڭلىمايدۇ سوزۇمنى،
ياخشىلارنىڭ قۇلاغى.
چىدىغىلى بولمايدۇ،
جاجاڭ بەگنىڭ سوراغى.
كوچكەندە يېتىشەلمەي *،
ئاچىز كېلىپ ئۇلاغىم.

ئاچىز كېلىپ ئۇلاغىم
بۇ يوللارنىڭ يىراغى.
نېرى بېقىپ ماڭغىنىڭ،
هورقىزلارنىڭ سىياغى.

* "يارىم كوچكەندە" دىمەكچى.

تىلىمنى كۈيە يەسۇن،
مەلىمىزنىڭ چىراغى * .

ئىچىمدىكى دەردىمنى
يېزىپ بېرەي خەت بىلەن.
قىزىلگۈلۈم ھەمرايىم
ئوينۇيمۇ سەن مەن بىلەن.
قىلغانداقى ئىشىڭنى
ئوناپ تۇردۇم غەم بىلەن.

ئون بەش كۈنلۈك ئاي دەيمەن،
يايىردىمنى تولا داڭلاپ.
ئىچىم تولا كويەدۇ،
ھەرخىل، ياڭزا گەپ ئاڭلاپ.
بىر ئېغىز گەپ قىلماسەن،
ئاشناڭغا نومۇس ساقلاپ.

مەن ئارادا يول ماڭدىم،
بوغون ئىشنى چاغلاي دەپ.
خۇدايىمغا يىغلايمەن،
يارنى قولغا ئالاي دەپ.

* بۇ تۇت مىسرانىڭ مەنىسى: سېنىڭ نېرى قاراپ مېڭىشلىرىڭ خۇددى ھورقىزلارنىڭ سىياقى، سېنىڭ تەرىپىڭگە جۇرئەت قىلىپ ئېغىز ئاچقىنىم ئۇچۇن تىلىمغا كۈيە چۈشسۇن، سەن مەلىمىزنىڭ چىرىغى، ئاخىرقى ئىككى مىسرادا لىرىك چېچەكىنىش قىلىنغان.

ئىچىمدەگى ئەرمىنىم،
سەن يار بىلەن ئويناي دەپ.

ئاقاڭدىن قارلاپ تۇرسام،
قارا كوزۇم تالغىچە.
ئوينۇمۇسام بولمايدۇ،
مۇنداق دەتكە قالغىچە.
ئەمدى مەن قانداق چىداي،
بىزنى يالا كەلگىچە.

دۇشمان بولمىغىن خەقلە،
ھەممىمىزلا بىر تۇققان.
قارايۈز بولۇپ كەتسۇن،
بەگلەگە بىزنى چاققان.
ئولمەيدىغان ئادەم يوق،
ئەجەل ھەممىنى يۇتقان.

قارغىدىن سالام دىدىم،
قارغا دىدىمۇ سالام.
كوزۇمدىن ئاققان ياشىم،
ئاردىپ توققۇز تارام.
غارىپلىق يەتتى بىزگە،
پەرۋان جانىم ئانام.

بۇگۇن كېچە نىم بولدۇ،
ئىتلەر قاۋاپ ياتمادى.

ئارامسىزلا دۇشمان با،
ئىككىسىلەننى قوشمادى.
ئېرى كېلىپ قالغاندا،
سىر ساندۇقتا ساخلادى.

غازاڭلار ساغارىپتۇ،
كۆز بولغانغا ئوخشايدۇ،
بۇمېنى ئاققان ياشىم،
ئەمدى قاچان توختايدۇ.
غارىپلىغىمنى بىلىپ،
كۈندە كېلىپ يوختايدۇ.

ئوزۇم خەت بىلە بولسام،
سىزدىپ ئالسام كوزۇڭگۇ.
ئېجىلىم ئايايمۇ سەن،
بىر ـ ئىككا غىز سوزۇڭگۇ.
سەن ئۇزۇڭ كىچىك ئەمەس،
تۇيۇپ يۇرۇ ئوزۇڭگۇ.

گېلىمدىن نان ئوتمەيدۇ،
سۇۋسلەن چاينىماسام.
كوزۇمگە ئوقۇ كەممەس،
ئۇنۇڭنۇ ئاڭلاماسام.
كىم كېلىپ ئورۇۋاتۇر،
ئاران ئىمارەت سالسام.

گۈلۈم بىر كورۇشمەدۇق،
بۇيول ئۆتكەن ئورمۇدا.
قاشىڭغا باراي دىسەم،
مېنى ئالەنچىم بولمۇسا.
بىرگەپىنى ئەيتسۇن،
مېنى بىلەن ئوينۇسا.

قاناتى بار قۇش بولۇپ،
چىقىپ ھاۋادا ئۇسسام.
يۈرۈگۈمگە كەتتى ئوت،
قولۇڭ ئۇچۇنۇ تۇسسام.
مۇرادىم بولۇر ھاسىل،
سېنى ئىچىمگە يۇتسام.

قاناتى بارقۇش بولۇپ،
ھىندىستاندا قىشلاسام.
مېنى سۇنۇ چىرايىم،
بىردەم ئويدۇن چىقماساڭ.
ئاخىر بولۇر ئۇۋالىم،
خۇدايىمغا يىغلاسام.

ئېڭگال باشتالىپ كەلگەن،
يارىم بىززى گۈل قىلىپ.
ئوينۇۋ ياخشى ياماڭغا
مېنى ئىچىممى خۇن قىلىپ،
ئاداشىڭدىن ئايرىلاساڭ
يانا ئوينۇيمەن پۇل قىلىپ.

كويۇك ئوت يامان ئىكەن،
پاتمايدىكەن ئىچىمگە.
ھەممە سانچىق بولۇپ،
تۇرۇپ قالدى بېلىمدە.
توۋۇڭىز ئاچۇق بولسا،
كىرىپ بارسام ئويۇڭىگە.

ئۇزۇڭگە ئىرىسقى قىل،
بېلەكتەك ئۇنگەن ساچىڭ.
مەن سېنى ئۇنۇغوندو ①
ئاقار دەريادەك ياشىم.
ئالتۇندەك خەن ② قويغۇندەك،
تۇرادۇ قارا قاشىڭ.

بوزۇرقاپ چىقان ئوسا،
بۇغداي توۋلەپ ئۇنەدۇ.
مەلىكەم ئۇزى چېچەن،
دەت تاپتقاننى بىلەدۇ.
ئويۇڭگە كىرىپ چىقسام،
كىچىگى ـ چوڭ كۇلەدۇ.

چوڭ خەققى ۋالاسى دەپ،
تاما تۇتۇپ مەن سىززى.
ھەجەپ ياتىرقاپ كەتتى،

① ئونوغوندو ــــ ئويلىغاندا.
② خەن ــــ خەنە.

كوزۇگە ئىلماي بىززى،
ئاسمانداقى ئاي غوقشۇش،
كىم تۇغار شۇنداق قىززى.

پەرىزاتقا ئوخشۇيدو،
مەلىكەمىمى ئاناسى.
بىززى پەس دەپ ئاتامالىك،
بىز شۇ ئادەم بالاسى.
ئادەممى ئىچىدە بار،
خۇدا سالغان ئالاسى.

مەلەدەكى بالالار،
گەپ قىلىشادۇ ماڭغا.
ئالەم قاچان يارۇر دەپ
ئۇختاماي قالاپ تاڭغا.
بىرنانىنى پۇتۇن ياسەم
تەڭنىنى قويدۇم ساڭغا.

غازاڭلار ساغارىپتۇ،
كۇز بولغۇڭگۇ ئوخشۇيدۇ.
كوزۇمدىن ئاققان ياشىم،
ئەمدى قاچان توختۇيدۇ
غارىپلىغىمنى بىلىپ،
كۇندە كېلىپ يوختۇيدۇ.

بۇگۇن تۇشۇمگە كىردى،
تۇتۇپتۇ مەن قولۇنۇ.

كورگەن ئەللەر سورايدۇ،
توسۇپ چىقاي يولۇنۇ،
بېشىڭ ئاناڭ ياساغان،
بوز يىگىتنى بويۇنۇ،

مىنگەندەكى ئېگەرى،
ئالتۇنۋىلەن سىرلانغان،
قارا ئويۇنۇ① گوشىگە.
ياش ۋاللانى چىللاغان.
ئەلۋەرگەن شاپاغىنى②
چوققو سوغ قىرالاغان.

شومالەنى ئىچىدە،
كىملەر كەلدى قاشىڭغا.
پۇتۇن يۇتتۇ ئىگا قىپ،
سىنى ئەتكەن ئاشىڭغا.
دەردىڭدە ئولۇپ كەسسەم،
يىلغايمۇ سەن باشىمغا.

ئوت - كويۇككە چىدىماي،
چىكىپ نەشە چىلىمدا.
سىندۇق دۇشمان ئاللىدا،
بىر پۇلۇم يوق قولۇمدا.
يىتىم بالاغا ئوخشۇش
مەن ئولتۇردۇم بولۇڭدا.

① قارا ئويۇنۇ — قارا ئۆيىنى.
② شاپاغ — شاپاق دوپپا.

يانى كوللۇ ئىچىدە،
ياراتىپ سىنى تۇتتۇم.
ئات ەىنىپ تون كەيدۇرەي،
هاۋاداقى بۇلۇتتۇن.
ئاكەم كېلىپ ئاكەتىسۇن،
ئۇلۇگۇمۇ بۇ يۇتتۇن.

ئىشىگىڭدىن ئوتەرمەن،
بانە قىلىپ كالاغا.
قۇرۇغ دەيىيا ياقالاپ،
كېچە ماڭدىم شايىياغا.
ئوزۇ قارا بەدى گوپا،
چىخمايمۇ سەن تالاغا.

مەن مەللەڭگە بارغاندا،
تانىۋاپسەن ئىزىمنى.
سەن يادىمغا كىرگەندە،
قۇچاقتادىم تىزىمنى.
بۇرۇنلا كورۇپ قويغۇن،
مەرام دىگەن قىزىڭگى.

ئويۇڭگۇ ئارقاسىغا،
سېپىل سوقۇپ شەرتەي.
سەن ئەمدى ئاڭگا كەسەڭ،
مەن ئەمدى قايداغ ئېتەي.
خۇدايىم بەرسە قانات،
ئۇچۇپ كەينىڭدىن يېتەي.

بۇغدايلىق ئاراسىدا،
زاغۇن ئىلانىپ كەتكەن.
سىنىڭ ۋىلەن مىنىڭدەك،
كىم مۇرادىغا يەتكەن.
ئالتۇن ۋىلەن كۈمۈشتەك،
سىرلاپ يۇغۇرۇپ ئەتكەن.

ئارۇخلاپپا كېتىپسەن،
جېنىممى ساڭا ۋەردىم.
ئىنەڭگى رازا قىلغىن،
تۈزۈڭگۈ تولا يىدىم.
رەڭگىممى ساغانى،
بىر قاتىلماغان دەردىم.

ئىچىم ئىزىلىپ كەتتى،
ئەمدى تېرى ئۇستۇقان.
ئۇلگۈچە ئۇنۇتمايمەن،
كۈندە قىلدى داسسۇقان.
ئالتۇن گۈل يادىغا كىرسە،
كويۇپ كېتەدۇ بۇ جان.

ئىچىدە دەرت - مۇڭۇ يوق،
ئۇينۇيدو سۇدا بالىق.
سودۇگەلەر كېلەدۇ،
لوپ تەرەپكە مال ئالىپ.
گۈلۈمۈ كوڭلۇ ئاچىلسۇن،
ئايۇن - بۇيان قول سالىپ.

غارىپ بولغان چاغىمدا،
ھېچكىم كەلمەي قاشىمغا.
يار مېنى تاشلاۋاتساڭ،
ياخشى بولماس ئاتىڭغا،
چىن پەخرىڭگە دىمەگىن،
ئۇرۇق - تۇققان ياتىڭغا.

ئاناڭىزنى ئىچىدىن،
بولۇك ياڭزا توغۇلۇپ.
سويىسەم لەۋلىرىڭ تاتلىق،
ناۋات بىلەن يۇغۇرۇپ.
تالىيىڭگە يوخلۇغۇ،
ئولتۇرۇپسەن بوغۇلۇپ.

ئىچىم كويۇپ كېلەدۇ،
ئوت تۇتاشىپ تېنىمگە.
غارىپلىقنى يامانى،
ناخشا كەلمەي زېنىمگە.
غارىپسىنىپ يىغلايمەن،
ئىچىمدەكى دەردىمگە.

مەن تولۇ ناخشا ئېيتسام،
ساراڭ دەيدۇ بۇ باللا.
دەردى يوق دەيسەن مېنى،
چىرايىمغا قاراڭلار.
دەردىمنى ئايتىپ بېرەي،
قۇلاق سالىپ ئاڭلاڭلا.

بۇيۇم بىلەن قۇيۇلۇپ،
كوزۇمدۇن ئاققان ياشىم.
ئوت ـ كويۇك يامان ئىكەن،
ئاينالىپ كەتتى باشىم.
ئىچىم ئېزىلىپ كەسسە،
ساخ تۇرادىكەن تاشىم.

ئىچىم ئېزىلىپ كەتتى،
تازا سىياق باغرىمدا.
ئوت ـ كويۇك يامان ئىكەن،
ئەمدى كەلدىم ئاخلىمغا.
ناخشا ئەمەس بۇيىغى،
مەن يىغلايمەن هالىمغا.

يۇرۇتمەيدۇ تەلگىشىپ،
ئوز تۇقتانلار خاس بولۇپ.
كوڭلۇنۇ بولۇپ كەتتى،
قارىنداشلار يات بولۇپ.
غارىپسىنىپ يۇرۇيمەن،
ئىچىم دەرت بىلەن تولۇپ.

مېنىڭ ئۇزۇمگە سۇۋاپ،
ئاجىراماس قارانى.
ئوز تۇققان قارىنداشتىن،
ماڭڭا كەلگەن بالانى.
خۇدا تالەي ئايتماي،
ئاڭڭا ئاتا ـ ئانانى.

توزاق قويۇپ باستۇراي،
نولۇ ماڭغان بولۇڭغا.
مۇنداق قىلىپ يۈرۈسەن،
بۇ جاي قالۇر قۇلۇڭغا.
كەيگەن ئەگىنىڭ ياراشىپ
تالدەك ئۇسكەن بويۇڭغا.

ئۇتۇپ بارغان قاغىلا
يانىپ تۇۋەمگە توختاپ.
سېنى دېگەن گېپىڭگى
يۈرۈمەن ئىچىمدە ساختاپ.
ئىشىڭىڭگى ئالدىدا
بولبۇلغا ئوخشاش ساراپ.

كويۇكنىڭ دەردى يامان
ئوينىاپ ئالغىن مەيلىڭدە.
كويگۇنۇمنى بىلمەدىڭ
مەن يۈرۈيمەن كەينىڭدە.
كىرپىكىڭ تال - تالغىنا
قاشلىرىڭ قىيغان قەلەم.

3

بۇگۇن ئايغا بەش بولدى،
قۇياش پېتىپ كەچ بولدى.
ياردىم كېتىپ يىراققا،
كورۇشمەكمۇ تەس بولدى.

ماڭسىمۇ يېتالمادىم،
ئاقىپ تۇرغان تارىمغا.
بارساڭلار سالام دەڭلار،
باغرى قاتتىق يارىمغا.

ئۇچۇپ بارغان قاغىلار،
گۇل يارىمنى كورۇپ كەل.
قانچە ياتىرقاپ كەتتى،
شاخلىرىدىغا قونۇپ كەل.

ئىلاجىم يوق ئوخشايدۇ،
پىشانەمدە بۇيرۇقتا.
يارنىڭ يولىدا قاسىراپ،
توڭلاپ ئولمەدىم سوقتا.

ماڭغانىغا تۇگۇمەيدۇ،
توققۇز ئوينىڭ يوللۇرۇ.
تال چىۋىقتەك ئەشمەدۇر،
گۇل يارىمنىڭ بويلۇرۇ.

چارا يولى يىراقمۇ،
مىنگەنلىرى ئۇلاقمۇ.
خەتكە جاۋاپ بەرمەيلا،
ئوڭ قىزلىرى چولاقمۇ.

ئاي بىلەن كۈن تەڭ چىقىپ،
ئەلچى ئەۋەتتىم ساڭا.

ئايمۇ ياندى، كۈنمۇ ياندى،
ھېچ خەۋەر يوقتۇر ماڭا.

ئۇچاقتىكى زاغراڭنى،
كومتەرمەمسەن تەڭلەڭگە.
كوڭلۇڭدىكى ياردىڭنى،
كەلتۇرمەمسەن مەلەڭگە.

دوك باشىدا ئولتۇرۇپ،
قارايمەن مەلەك سايان.
ھېچنەدە كورۇنمەيسەن،
موكوپ ئالدىك سەن قايان.

ئومرۇم ئوتۇپ جاڭگالدا،
بىر كورمەدىم بويۇڭنۇ.
مېنى قويۇپ ئارماندا،
قىلدۇاپسەن تويۇڭنۇ.

ئاشناك مازار بولسىمۇ،
كورسەتمىگىن كوزۇمگە.
بولسا مەندەك ۋاپالىق،
يېقىن ساقلا ئوزۇڭگە.

ئەتىلىككە كېتىمەن،
ئويناۋالغىن ئازادە.
سېنىڭ قىلغان ئىشلارىڭ،
يۇرۇگۇمدە گادازە.

قارچۇغىنى قۇشلاپسەن،
قاچان بېرىسەن ئىندەك.
ھەجەپ مېنى ئازدۇردۇڭ،
ئېزىتقۇ بالا جىنىدەك.

ئاش بەرمىدى باي قىزى.
زايا بولۇر دەپ ساڭا.
ئۇنۇتقۇسىز خان ئايىم،
ئوتۇنۇ سالادى ماڭا.

مەن قويۇمنىڭ ھايدايمەن،
توپا شەردە ① كوش مورگە ②.
ئايرىلماسقا ئوينادۇق،
ۋەدىلىشىپ ئومۇرگە.

ئالما بەرگەن قولۇڭغا،
ئالتۇن ئۈزۈك سېپ قوياي.
مېنى سويگەن ئاغزىڭغا،
ئىشتى-كويۈك سېپ قوياي.

ئۇيۇلغۇڭنى ③ چىڭ باغلا،
مەن چورۇلۇپ ئوتلايمەن.

① توپاشەر — لوپنۇردىكى قەدىمى بىر شەھەر خارابىسىنىڭ ئاتىلىشى.
② كوشمۇر — جاي ئىسمى.
③ ئۇيۇلغۇ — جاندارلارنى ئوتقا باغلاپ قويۇش.

راست گېپىڭنى ئېيتقىن يار،
ئەته ماڭماي توختايمەن.

هاشاچىلار كېلىپتۇ،
چىقىپ تۇراي يولىغا.
يارىم كەلگەن ئوخشايدۇ،
كوزۇم چۈشتى تونىغا.

يارنىڭ كوڭلى قۇلپۇلۇق،
ئاچىلماسقا ئېتىلگەن.
سىز يار بىلەن ئويناشقا،
شۇنچە ئايدىن ئىنتىلگەن.

مېنى بۇندىن كەتتى دەپ،
كىملەر تۇتتى قولۇڭنى.
كورگەنلەرگە خار قىلما،
خۇما كوزۇم بويۇڭنى.

ئىشىك ئالدىدا مۇز كولچەك،
ئاتلاماي ئوتۇپ كەتتىم.
باشقا يار تاپىۋاپسەن،
قارىماي ئوتۇپ كەتتىم.

ئاقسۇيا توپەسىدە
تىزغا كېلىپتۇ قىياق.
كېلىپ مېنى يوقلاسۇن،
مەلەمىزدىكى چىراق.

سەنمۇ باغلا بىلىكىنى،
ياقىل بىلەن، يازدىل بىلەن.
ئەمەل قىلىپ شەرتىڭگە،
تۇرغىن هامان بىز بىلەن.

ئۇستەك ياقىلاپ بارىپ،
دەسسىۋالدىم يىلاننى.
يارىم بىلەن قاچىشقا،
تۈزۈپ قويدۇم پىلاننى.

دوك مەلەگە قار ياغدى،
ئويناغالى بولمايدۇ.
ئويناساقما ئوينايلى،
تاچىلىقتا بولمايدۇ.

ئىشىگىڭدىن ئۆتتۈم مەن،
تۇرۇدۇ چىراق يانىپ.
بۇ دۇنيادا ئۆتەرمۇ،
يار ساڭا باغرىم قانىپ؟

ئىشىگىڭدىن ئۆتتۈم مەن،
ئۆتكەنىمنى بىلدىڭمۇ؟
ئارقامغا يانىپ قاراپ،
كۆيگەنىمنى بىلدىڭمۇ؟

تۆمەنجان ئاشىغىڭ تولا،
ئۈجۈل① پۇراپ چىقتى سويا②.

① ئۈجۈل — يىپكەن.
② سويا — قومۇش ۋە يىپكەننىڭ يىڭى چىققان بىخى.

ئايرالىشمايلى يارىم،
بۇ كوڭلۇم قاچان قانا.

ئىككىمىز تەڭدەككىنا،
تۇگمە تۇگۇشكەندەككىنا.
ئىككىمىز ئاراسىدا،
گۇللەر ئېچىلغاندەككىنا.

ئىشىك ئالدى جىرىم چۇق،
ئۇگۇلايدۇ تۇمۇچۇق.
ئاقسۇپىدا بارمىدۇر،
بىزنىڭ ياردەك خۇش ئۇچۇق.

يارىم توپلەي كىيىپتۇ،
پاشنىسىگە قاش قويۇپ.
قاچانلىققا ياتۇرمىز،
بىر تەكيىگە باش قويۇپ.

ئىشىك ئالدى قارىياغاچ،
پالتا چاپسام تېگى تاش.
بىر تەكىدە ئىككى باش،
جاننى ئالغان قارا قاش.

باق دىگەندە باقتىلا،
باقما دىگەندە باقتىلا.
كېتەر چاغ بولىۋىدى،
يۇرەككە ئوت ياقتىلا.

ئاتلاندىم يىراق يەرگە،
كوزۇم كورمىگەن يەرگە.
يارىم ئىچىڭ ئاغرىسۇن،
مەن ئاشىق قەلەندەرگە.

سىنىڭ باغىڭ ئالمالىق،
مىنىڭ باغىمدا ئانار.
بىردەم تۇرساڭ يانىمدا،
ئۇسسۇلۇق باغرىم قانار.

كىچىككىنە قۇرغۇيۇم،
كىمگە ئەقىدە باغلادىڭ.
كىم بىلەن سوزلۇك بولۇپ،
مەندىن جۇدا ئەيلەدىڭ.

ئەي يارىم تەرىك ئەيلەمە،
زەنجىر مىنىڭ ئىلكىمدەدۇر.
ئەۋەلى بىزنى سويۇپ،
ئەمدى كوڭلۇڭ كىمدەدۇر.

بىرگە كەتمەي قىپ قالدىڭ،
خۇمالىغىم ياخشى قال.
هاياتىمنىڭ باهارى،
تۇمالىغىم ياخشى قال.

تولۇن ئايدەك چىرايىڭ،
زوۋالىغىم ياخشى قال.

سوزى شىرىن، خۇما كوز،
ئوت - چىراغىم ياخشى قال.

جۇدالىقتىن دەرت چەككەن،
ۋاپادارىم ياخشى قال.
ئەقلىمنى سارالڭ قىلغان،
ئوماق يارىم ياخشى قال.

ئەل ئاغزىغا تىل تېتىق،
بال - شېكەرىم ياخشى قال.
يۈرەگىمنىڭ پارچىسى،
جان - جىگەرىم ياخشى قال.

پەيادىلار كورمىگەن،
مەقسىدىنى دىمىگەن،
چىن سىرىنى بەرمىگەن،
كوڭلى نازۇك ياخشى قال.

ئامرىغىم ئومۇرلۇك،
لەۋزى ھەسەل سويۇملۇك،
كوڭۇل خوشى كويۇملۇك،
خۇلقى تۈزۈك ياخشى قال.

بىرگە كەتمەي ئايرىلغان،
ئوڭ قاناتى قايرىلغان،
دەرت - پىراقىنى يار قىلغان،
جۇدالىغىم ياخشى قال.

زىل كوڭلۇڭنى خار قىلما،
كەڭ كوكسۇڭنى تار قىلما،
ئۆزگىلەرنى يار قىلما،
سۇلۇ يارىم ياخشى قال.

☆ ☆

كويۈكىنۇ دەردى يامان،
ئوينىاپ ئالغىن مەيلىڭدە.
كويگۇنۇمنى بىلمەدىڭ،
مەن يۇرۇيمەن كەينىڭدە.

كىرپىگىڭ تال - تالغىنا،
قاشلىرىڭ قىيغان قەلەم.
كوڭلۇڭىس كىمدىن قالىپ،
تارتتىڭىز مۇنچە ئەلەم.

بۇ تېيەك ئۇزۇن تېيەك،
تۇۋۇدۇن كەسمەك كېيەك.
تۇۋۇدۇن كېسىۋېلىپ،
ساندۇدۇق چاپتۇماق كېيەك.

كوڭلۇڭۇزى قالغانى،
ماڭا ئانچە مەلۇم ئەمەس.
سەندىن ئۇزگۇنۇ دىسەم،
خەنجەر ئالىپ بوينۇمنى كەس.

ئوناپ ـ ئوناپ خەت بىتتىم،
كوزلەرىمدىن ئاقتى ياش.
مۇنچىما كوڭلۇڭ قالامۇ،
كوڭلى قاتتىق، باغرى تاش.

ئىتىزىڭغا گۈل تارىدىم،
بىر گۈلۈمنى ئۈزمەدىم.
سەن ئومىدىڭنى ئۈزگەن بىلەن،
مەن ئومىدىمنى ئۈزمەدىم.

كىچىكىنە چارۋاغ ئىچىدە،
يالغۇز ئۈنگەن گۈل ئانار.
شۇغۇنا موللا يىگىتتى،
بار بويىدا گۈلۈ بار.

ئاغزىدا ئايەت ئوقۇيدۇ،
قولىدا كىتىۋى بار.
قاشلارى قىيغان قەلەمدەك،
ئاي يۈزۈدە نۇرى بار.

قارغاي كىبىك قويدۇق،
قۇرۇسا قالامىز دەپ.
ياخشى قىز كورەپ قويدۇق،
چوڭ بولسا ئالامىز دەپ.

ئۇ يىراقتىن كورەنگەن
قوم بارخىنى، تام ئەمەس.

سەن ئۇزەڭنى داڭلىما،
بىزما سەندىن كام ئەمەس.

زۇلپىكەشا، زۇلپىكەش
كەل خېنىم زۇلپىدىنى يەش.
ئىككى دەتمەن بىر بولاپ،
ئىچىمدىكى رەنجىمنى يەش.

كىچىككىنە تۇمۇچۇق،
باغدا ئۇزۇم پىشىپتۇ.
شۇ خالايىق ئالدىدا،
سىزگە كوڭلۇم چۈشۈپتۇ.

چىنى بەرمەك نادانغا،
ئوينىاپ - ئوينىاپ سۇندۇرار.
بىۋاپا كىشىنىڭ يارى،
قاچان كوڭەلنى تىندۇرار.

مەن ئۇزۇم كىچىك بالا،
خىزمەت قىلالمايمەن ساڭا.
لەۋلىرىڭدىن سۇ ئىچىپ،
ئەسلا قانالمايمەن ساڭا.

قاغا قوندى قامغاققا.
قۇشقاچ قوندى يانتاققا،
يارنى سويمەك چاققان سىزي.
لەززەت بەرسۇن تامغاققا.

رەڭمۇ - رەڭ قوچقاچ بۇلاپ،
ساراپ شىخىڭغا قونمىداق.
قونساقما قونغانتىمىز،
شىكەر لىۋىدىن سويىمدەك.

ۋاسىجۇپ ئايۋانلىرىڭنىڭ،
زەدىۋالى يوق ئىكەن.
سىزگە بەرگەن بۇ كوڭۇلنىڭ،
ئەتىۋارى يوق ئىكەن.

چاسىنىڭ ئوتتۇراسىدا،
ئالتى كىشى بەڭ تاتتۇ.
سىكىلەكلەر بىر بولۇپ،
يىگىتلىنى دەم تاتتۇ.

مەن بۇ يەرگە ئەتە كەلسەم،
نىمىشقا كەلدىڭ دىمىدىڭ.
چاسا ياغلىقنى بىرىپ،
يىشىڭنى ئىتقىن دىمىدىڭ.

هاۋانىڭ مانانلىغى،
ئاسماندا ئاينىڭ يوقلىغى.
بۇ مىنىڭ خامۇشلىغىم،
يىنىمدا يانىڭ يوقلىغى.

چاينى قايناتقان خىنىم،
چىنىدىن خەۋەرى يوق.

بىزنى كويدەگەن جۇۋانلار،
بىزلىدىن خەۋەرى يوق.

ھەپتىدە كورسەم بويۇڭنى،
ناشتىدا سويگەنچىۋا.
قارىلىپ قالاشلىرىڭ،
جانغا پىچاق سالغانچىۋا.

قاشنى قاشقا ئۇلۇسام،
يەتكەيمۇ قاشىڭ بويۇغا.
خۇدايىم مۇنداق سالامۇ،
قارىقاشىڭ كۇيۇغا.

ئۇزۇم ئاچىپ يىمەدىم،
قاۋاقتاقى ياغىمدىن.
گۇلۇم بولسا قولۇمدا،
قوپپاس ئىدى يانىمدىن.

كىلىپ ئۇزۇممۇ سىلا،
ئۇمارەق قولۇڭ ۋىلەن.
قاچان ئالدىمغا چىقاسەن،
ياقىن داقى يولۇڭ ۋىلەن.

ئاتىم ئايلىدا كەتتى،
قامچى يانىدا كەتتى.
ئاتام با دىگەن بىلەن،
غىرىپلىق ماڭا يەتتى.

يازغى بۇغداي مايسا بولدۇ،
كۈزگۈ بۇغداي نەدىۋا.
جان چىقار ئالەتكە يەتتى،
جان قارىنداش نەدىۋا.

سارىق قۇچقاچ بالاسى،
سارغانلىقتا ئۇگاسى.
سارغان باشى تەرۇسە،
سايراپ كېلۇر ئاناسى.

تايىرنى ئاتاسى يوق،
بېلىدە پوتاسى يوق.
يىغلىماڭلار ھەي قىززا
ئالەممى گۇپاسى يوق.

ئىچىممى تازاسى يوق،
ياردىم سىزدىن ئايرىلىپ.
خوش ئەمىسە دىمەدى،
ئاقاسىغا قارىلىپ.

ئەرشىپ بىللە كەتمەي،
دۇشمان قولۇدا بەندە.
ياردىم سېنى دەردىڭدە،
كەيگەن ئىگىنىم جەندە.

غارىپ كوڭلۇم ئاچىلۇر،
ياردىم قېشىمغا كەسە.

مېنى ئىچىمى كۆيدۈرۈپ
ماڭغا بىر كۈلۈپ بەرسە.

ھەجەپمۇ يامان ئىكەن،
ئەتىيازنى شامالى.
بېلىمنى ئىگىۋاتتى،
ئۆت ـ كۆيۈكنۈ يامانى.

مەن سېنى كۆيدۈم تانىپ،
كۆيىيۇدۇم كوزۇم غايىپ.
شۇ دىگەن سوزۇڭلارنى
كۆيدۈم كوڭلۈمگە ئالىپ.

维吾尔民歌选（5） （维吾尔文）

木依丁·沙依提 编

新疆人民出版社出版

（乌鲁木齐市解放路306号）

新疆新华书店发行 新疆新华印刷厂印刷

787×1092毫米32开本 4.375 印张

1983年7月第1版 1984年2月第1次印刷

印数：1—10.300

统一书号：M10098·784 定价：0.24元